

ἘΣΤΙΑ

ἘΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ΄

Ἐν Ἐλλάδι, σφ. 12, ἢ ἐν Ἀλλοδαπῇ, σφ. 20 — Ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔργου
ἔκδοσις Ἰαννουαρίου, ἔτους καὶ ἡμέρας ἑξήκοντα. — Ἐργασίαν ἀποφ. Ὁδῆς, Σταδίου 32.

15 Φεβρουαρίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθωτορία Ἰλ. Βερτέ.—Μετὰφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Δ΄.

Παρά τῷ Νοέλ.

Εἶχεν ἤδη ἀπὸ μακροῦ ἐξημερώσει, ὅτε ὁ Νοέλ ἠδυνήθη νὰ καταλίπη τὴν σκηνὴν τῆς πυροκαϊᾶς. Τὸ πῦρ εἶχε κατασταλῆ, τουτέστι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐκταθῆ· ἀλλ' ἡ οἰκία τῶν κυριῶν Δυχαμέλ καὶ τὰ εὐρύχωρα αὐτῆς παραρτήματα ἦσαν ἐντελῶς κατεστραμμένα.

Ἄλλως δὲ ἐπικουρίαι παρίσταντο ἀφθονοὶ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Βωβραὶ ἠδύνατο ἀκινδύνως ν' ἀναπαυθῶσιν. Οἱ πυροσβέσταί τῶν ἐγγύς δήμων εἶχον προσδράμει καὶ εἰργάζοντο μετὰ τοῦ συνήθους αὐτῶν ζήλου. Χωροφύλακες διετήρουν τὴν τάξιν, εἰς δὲ λόχος στρατιωτῶν, σταθμεύων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, κατήρχετο γυμναστικῶ τῷ βήματι τὴν λεωφόρον, ἵνα φέρῃ βοήθειαν.

Ὁ Νοέλ καίτοι ἰσχυρὰς κράσεως, ἦτο συντετριμμένος ὑπὸ τοῦ κόπου· τὰ περικουστα καὶ διάβροχα ἐνδύματά του, αἱ αἰμάσσουσαι χεῖρες του, ἡ παντελὴς ὠχρότης του, ἐμαρτύρουν περὶ τῶν ὑπερανθρώπων αὐτοῦ ἀγώνων κατὰ τὴν φοβεράν ἐκείνην νύκτα.

Ὅχι ἦττον καθ' ὅσον προσήγγιζεν εἰς τὴν κατοικίαν του, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐζωγονοῦντο, ἡ κεφαλὴ του ἀνωρθοῦτο, καὶ τὸ βῆμά του ἐγίνετο σταθερώτερον. Ἀνελογίζετο τὰ πρόσωπα, ἅτινα ἐφιλοξένοι, καὶ ἐφαίνετο διώκων φαινήν τινα ὀπτασίαν.

Ἄμαξά ἰδιωτικὴ σταθμεύουσα εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ μετέβαλε τὸν βουὸν τῶν ἰδεῶν του, καὶ νέφος μελαγχολίας ἐκάλυψε πάλιν τὴν μορφήν αὐτοῦ. Ὁ ἀμαξηλάτης καὶ ὁ ὑπηρέτης ἔφερον τὴν οἰκαστολήν τοῦ Κ. Λοβεδύ, εὐκόλον δὲ ἦτο νὰ μαντεύσῃ τις ἐπὶ τίνι σκοπῷ ἦτον ἐκεῖ ἡ ἀμαξία.

Ὁ Νοέλ, ἀντὶ ν' ἀναβῆ πρώτα εἰς τὸν πρόωτον ὄροφον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστάσιον, ὅπου εὕρισκετο ὁ Ἰωάννης καὶ ἡ Βρανδέν. Καθίσας δ' ἐπὶ τινος скаμνίου, ἀπέβαλε τὸ κράνος, ὅπερ

ἔσφιγγε τὸ μέτωπόν του καὶ ἐψιθύρισε μετὰ κόπου:

— Κυρὰ Βρανδέν, ἕνα ποτῆρι νερό, σὲ παρακαλῶ.

Ἡ οἰκονόμος ἔσπευσε νὰ φέρῃ τὸ ζητηθέν.

— Τὴ νόημα ἔχει ν' ἀφανίζεσαι ἔτσι; εἶπε. Μὰ τὸν θεόν, ἀν δὲν ἠσυχάσουν αὐτοὶ οἱ κατεργαρηδες τοῦ μᾶς καὶ τὰ σπίτια, θὰ καῆς ὡς τὰ ὑστερα μαζὺ τους, κίριε Νοέλ, καὶ θ' ἀφήσης κάπου τὰ κόκκαλά σου. Μὴ θαρρῆεις πῶς θὰ βγάλῃς καινούρια;

Ὁ Νοέλ ὀλίγον προσέσχεν εἰς τὰς ἐπιτιμήσεις ἐκείνας. Ἀναζωογονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὕδατος ὅπερ ἔπιεν, ἐθεώρησε τὸν ἀσπαλακοθήραν καὶ τῷ εἶπε φιλικῶς:

— Σὺ εἶσαι, Γιάννη; Μοῦ ἐχρησιμεύσατε πολὺ, σὺ καὶ ὁ ὀδοστάτης, χθὲς τὸ βράδυ, καὶ μ' ἐσώσατε ἀπὸ κακῆν ὥραν... Ποῦ εἶνε ὁ Γριβέ;

— Πῆγε εἰς τὴν ἐργασίαν του... ἀπὸ φόβον τοῦ ἐπιθεωρητοῦ. Ἄλλὰ ὄλην τὴν νύκτα ἔμεινε μαζὶ μου.

— Καὶ... αἱ κυριαὶ; ἠρώτησεν ὁ Νοέλ, ταπεινῶν τοὺς ὀφθαλμούς.

— Αἱ κυριαὶ; ἀπήντησεν ἡ Βρανδέν, εἰν' ἀκόμη ἐπάνω, εἰς τὴν κάμαραν τῆς μακαρίτισσας. Τὰς περιποιηθήκαμε ὅπως μπόρεσαμε. Ἡ νοικοκυράδες ἀπὸ τὴν πόλιν τοὺς στέλνουν ὀλονένα ἀσπρόβρουχα, φαρμάκατα, καλὰ κρασί, ἀπὸ ὄλα ἦταν τὰ πουλάκια μου 'ς ἕνα χάλι! Τῆρα εἶνε μὲ τὸν συγγενῆ τους τὸν χονδρὸν κύριον Λοβεδύ, ποῦ θέλει καὶ καλὰ νὰ ταῖς πάρῃ εἰς τὸν Πύργον. Τὸ ἀμάξι του εἶνε εἰς τὴν γωνίαν τοῦ δρόμου. Ὁ νέος κύρ Λοβεδύ, ποῦ μοιάζει κοκωνίτσα, πῆγε μὲ τὸ ἄλογο νὰ ἐτοιμάσῃ ὅ,τι χρειάζεται. Καὶ ἀλήθεια, τὸ καλλίτερον ποῦ θὰ κάμουν, μητέρα καὶ κόρη, εἶνε νὰ πάν νὰ καθίσουν εἰς τὸ Βλινύ. Δὲν θέλουν ὅμως νὰ φύγουν πρὶν σὲ ἰδοῦν, καὶ σὲ περιμένουν.

— Μὲ περιμένουν; Δὲν ἤμπορῶ νὰ παρουσιασθῶ ἐμπρὸς των εἰς τὴν κατάστασιν ποῦ εἶμαι.

— Καὶ τί μ' αὐτό; Αὐταῖς σ' ἔκαμαν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Πάγω νὰ ταῖς εἰδοποιήσω, γιὰ τὶ βιάζονται.

— Τὸ κακὰ ποῦ κάμνει ἡ ἀστυνομία! εἶπεν ὁ Κ. Λοβεδύ. Ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέπη εἰς τοὺς τυχοδιώκτας αὐτοὺς νὰ περιτρέχουν τὴν πόλιν εἰς στιγμὰς δημοσίας συμφορᾶς;

— Ἦνεν πτωχοὶ ἀνθρώποι, υπέλαβεν ὁ Νοέλ, οἱ ὅποιοι μόλις κερδίζουν τὸν ἔσπρον των. Ἐν μόνον πράγμα μ' ἐκπλήττει, ὅτι ὁ θίασος αὐτὸς φαίνεται πάντοτε, κ' ἰδῆ καὶ εἰς τὰ περιγύρω, ὡσαύτως ἐκτραγῆ πυρκαϊά.

— Καὶ τί συμπέρασιν εἶπεν; ἠρώτησεν ἡ κυρία Δυχαμὲλ.

— Τίποτε ἀκόμη, κυρία. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ νὰ ὑποπτευθῶ δυστυχεῖς ἀνθρώπους χωρὶς λόγους ἀποχρῶντας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἵππος ἔστη πρὸ τῆς θύρας· εἴτα ἤκουσθη μικρὰ τις φιλονεικία ἐν τῷ ἰσογίῳ, καὶ μετ' ὀλίγον ἀνέβη τις τρέχων τὴν κλίμακα.

Ὁ Ἐκτωρ Λοβεδύ παρέστη ἀσθμαίνων, ὑψηλὰ φορῶν ὑποδήματα καὶ κρατῶν μαστίγιον.

— Ἐπὶ τὴν ὁρμήν! ἀνέκραξεν. Ἦνεν μία χονδροφυακὴ κάτα, ἡ ὁποία εἶχεν ἄρξιν νὰ τοῦ διηγεθῆ παραμυθία. Ἀλλὰ τὴν ἐσυγύρισα! Λοιπὸν, ἀγαπητὴ μου ἐξαδέλφη, ἀγαπητὴ μου θεία, ἔλα εἰς τὸν πύργον εἰς ἔτοιμα. Τὸ πρόγευμα σὰς περιμένει, τὰ δωμάτια σὰς εἰν ἔτοιμασμένα. ... Καὶ θὰ μὲ συγχωρήσετε ἀν δὲν καταρῶμαι πολὺ τὸ δυστύχημα, τὸ ὁποῖον σὰς φέρει πλησίον μας.

— Ἰ, ἐγὼ, παιδί μου, ἀπήνησες μειδιώσα ἢ Κ. Δυχαμὲλ, θὰ νηρόμην νὰ ἐγίνετο ἡ προσέγγισις δι' ἄλλον λόγον.

Ἡ Ἀδριανὴ οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' οὐδόπως ἐφαίνετο χαίρουσα ὅτι μετέβαιναν εἰς τὸν πύργον.

— Ἐκτωρ, υπέλαβεν ὁ Κ. Λοβεδύ, πρὶν ἀναχωρήσωμεν, ὀφείλομεν καὶ σὺ κ' ἐγὼ νὰ εὐχαριστήσωμεν προσωπικῶς τὸν Κ. Νοέλ Λεττιέ, ὅστις χθὲς τὴν νύκτα ἔσωσε τὴν ζωὴν τῶν ἀγαπητῶν συγγενῶν μας.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐλέχθησαν οὐ μόνον φιλοφρόνως ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἐγκαρδίως. Ἀλλ' ὁ μαρὸς νεανίας ἐθεώρησε χλευαστικῶς τὸν οἰκοδεσπότην, καὶ ἀπήνησεν:

— Βέβαια, πατέρα, βέβαια! εἶνε πυρροσβέστης μοναδικός, τὸ ἀναγνωρίζω. Οὔτε φωτιᾶν φοβῆται, οὔτε νερόν, καὶ τὸν ζηλεύω ὅτι ἔφερε εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τῆν καλὴν μου θείαν καὶ τὴν ὡραϊάν μου ἐξαδέλφην. Ἄν ἤμουν ἐκεῖ, δὲν ὀφθαίνα, μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἰς ἄλλον αὐτὴν τὴν φροντίδα.

— Ναί, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἐκεῖ!

— Ὁ Κύριος Νοέλ, εἶπεν ἡ Ἀδριανὴ ταπεινοῦσα τὰ βλέμματα, ἔκαμε πράξιν ἠρωϊκὴν τὴν ὁποῖαν ὀλίγοι ἠμποροῦν νὰ κάμουν.

— Ἐννοεῖς, Ἀδριανή, ἐφώνησεν ὁ Ἐκτωρ, ὅτι ἐγὼ τάχα θὰ ἐδίσταζα...

— Ἔλα, διέκοψεν ὁ Κ. Λοβεδύ. Φθάνει... Χαίρετε, Κ. Νοέλ! Ἄν ἔλαθετε ποτὲ εἰς τὸ Βλινύ, θὰ κάμωτ' εὐχαριστήσιν καὶ εἰς ἐμεῖ καὶ εἰς τὰς κυρίας.

Κ' ἐσφιγξὲ τὴν χεῖρα τοῦ Νοέλ. Ὁ Ἐκτωρ φιλοτιμηθεὶς ἐβράξεν ἐπίσης τὴν χεῖρά του, ἐσεισεν αὐτὴν σφοδρῶς καὶ εἶπε, σοβαρῶς συγχρόνως καὶ ἀστείως:

— Ἀλήθεια, ἀλήθεια! εἰσθε ἀληθινός, μέγας πυρροσβέστης... θαυμάσιος πυρροσβέστης! Τὸ ὑποστηρίζω ἐνώπιον οὐρανοῦ καὶ γῆς!

Ὁ Νοέλ δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ εὐχαριστηθῇ ἐκ τοιοῦτου φιλοφρονήματος, ἀλλ' ἐμειδίασεν οὐχ ἤττον ἀμφιβόλως, καὶ κατέβησαν πάντες τὴν κλίμακα. Ὁ οἰκοδεσπότης συνώδευσε τοὺς ξένους του μέχρι τῆς ἐξόδου, ἀφοῦ δὲ τοὺς ἀπαχαιρέτισε καὶ πάλιν, ἔμεινεν ἐπὶ τῆς φλιάς καὶ τοὺς ἐθεώρησε μακρυνόμενους.

Ὁ Ἐκτωρ προσέφερε τὸν βραχίονα εἰς τὴν ἐξαδέλφην του, ἵνα τὴν συνοδεύσῃ μέχρι τῆς ἀμάρξης· ἀλλ' ἐκείνη τὸν ἀπώθησε ζωηρῶς κ' ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς μητρὸς τῆς.

Ὁ Νοέλ ἔμεινεν ἐκεῖ, μέχρις οὐ ἠφάνισθη τὸ ὄχημα.

— Βεβαίως, διελογίζετο, ἡ Ἀδριανὴ δὲν ἀγαπᾷ τὸν μαρὸν αὐτὸν ἀλαζόνα, ὁ ὁποῖος σαρκάζει πάντοτε... Δὲν φαίνεται δὲ καὶ νὰ ἐθύμωσε μὲ τὴν ἐνοχον τὸλμην μου, ὅταν τὴν ἐθλίψα ὀλίγον ἐπὶ τοῦ στήθους μου, ὑποθέτων ὅτι ἦτο ἀναίσθητος... Ὡ! εἶμαι τρελλός! ἐντελῶς τρελλός.

Καὶ εἰσῆλθεν ὀρμητικῶς εἰς τὸν οἶκόν του.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ

Βιβλιοθήκην δλόκληρον ἀποτελοῦσι τὰ περὶ Σαίξπηρ γραφέντα. Οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Ὁμήρου τὸ κείμενον, λέγει ὁ Μανζιότος, ἠρευνήθη καὶ ἐσχολιάσθη πλείονον, ἢ τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς Σαξονικῆς φυλῆς. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐκδόσεων καὶ μεταφράσεων τῶν ποιημάτων του, ἕτινα κατέστησαν σήμερον κτῆμα κοινὸν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, νεία καθ' ἑκάστην πραγματεία, ἱστορικαὶ καὶ βιογραφικαὶ ἔρευναι, φιλοσοφικαὶ καὶ αἰσθητικαὶ μελέται καὶ ἀναλύσεις τῶν ποιικίλων χαρακτήρων τῶν δραμάτων του γράφονται ὑπὸ πάντων μὲν τῶν Εὐρωπαϊκῶν, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, Γερμανῶν καὶ Ἀμερικανῶν. Πανταχοῦ δὲ, ὅπου ὑπάρχουσιν Ἀγγλοὶ, ἢτοι καθ' ἅπαντα σχεδὸν τὸν κόσμον, ἡμιλοῦσι καὶ γράφουσι περὶ Σαίξπηρ. Ἐν Νέα Ὑόρκη, Βοστώνη, Φιλα-

δελεῖα, Βομβάη, Μοντρέαλ καὶ Melbourne, δημοσιεύονται καθ' ἑκάστην μελέται, πραγματεία καὶ ἄρθρα περὶ τοῦ προσφιλοῦς ποιητοῦ, οὗτοι οἱ στίχοι καὶ τὰ βητὰ κομοῦσι τὰς ἀγορεύσεις ἢ ποικίλλουσι τὴν ἡμιλίαν πάντων τῶν τῆν Ἀγγλικὴν λαλοῦντων. Ἀλλ' ὃ ὑπὸ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀποδιδόμενος νῦν θαυμάσιος ἢ μᾶλλον λατρεία πρὸς τὸν μέγαν τῆς Ἀλβιωνοῦ ποιητῆν, γίνεται καταδήλος εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον τὴν γενέθειον αὐτοῦ πόλιν Στρατφόρτην, ἔνθα μετ' ἐκπλήξεως βλέπει πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς μεταβαίνοντας πρὸς ἐπισκεψιν τοῦ τάφου τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ ἔτι σωζομένου οἴκου, ἐν ᾗ ἐγεννήθη. Ἦνεν ἀληθῆς ἀποδημία προσκυνητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναγινώσκεις τὰ ὀνόματα τοῦ Βάλτερ Σκῶτ, Ἰρβίγγ, Ἐμερσον, Γρότε, Μακάβιου, Μάρκου Θουακί, Φέλτων, Τάκερνι, Δίκενς καὶ πλείστον ἄλλων ἐξόχων ποιητῶν, φιλολόγων, ἱστορικῶν καὶ μυθιστοριογράφων.

Ὁ Σαίξπηρ δὲν εἶνε ἄγνωστος ἐν Ἑλλάδι. Ἐκ τῶν ἔργων του ἐξηλληνίσθησαν μέχρι τοῦδε τὰ ἑξῆς: Ἡ Ἀ Τρικυμία ὑπὸ Ἰ. Πολυλά, ὁ Ἀ Ἀμλέτος ὑπὸ Ἰ. Π. Περβάλου, ὁ Μάκβελ ὑπὸ Ν. Ἰ. Κ., ὁ Ἀ Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα ὑπὸ Α. Γ. Σκαλίδου, ὁ Ἀ Ἀμλέτος καὶ μέρος τοῦ Μάκβεθ ὑπὸ Ἀλ. Μετμέρ, ὁ Ἀ Ὀθέλλος, ὁ Ἐμπυρος τῆς Βενετίας Ἀ Ἡ Τρικυμία, καὶ δύο Ἐυγενεῖς τῆς Βαρώνης, Ριχάρδος ὁ Πρῶτος καὶ ἡ Κομφωδία τῶν Παρξέγγησίων ἐκδοθέντα ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Ἰωάν. Δ. Μανώλη. Ὁ Ἀ Βασιλεὺς Ἀῆρ, ὁ Ἀ Ὀθέλλος, ὁ Ἀ Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα, ὁ Ἀ Ἀμλέτος, ὁ Ἀ Μάκβεθ καὶ ὁ Ἐμπυρος τῆς Βενετίας ὑπὸ Δ. Βιέλι, ὁ Ἀ Ἰούλιος Καῖσαρ, ὑπὸ Α. Ραγκαβῆ, ὁ Ἀ Ἀντώνιος καὶ ἡ Κλεοπάτρα, ὁ Ἀ Κορσιόλανος, ὁ Ἀ Ἰούλιος Καῖσαρ, καὶ τὸ Ἀ Ὅπως ἀγαπᾶς παρ' ἡμῶν. Ἐδημοσιεύθησαν προσέτι καὶ μελέται περὶ τοῦ Κυμβελίνου καὶ τοῦ βασιλέως Ἀῆρ ὑπὸ τῶν κκ. Κ. Ξένου καὶ Σπ. Βασιλειάδου. Ἐπειδὴ δὲ ἐλάχιστα περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ σταδίου τοῦ ποιητοῦ ἐγράφθησαν παρ' ἡμῶν, ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν τὰς ἐπομένους βιογραφικὰς σημειώσεις, ὀλίγας μὲν περὶ τῶν ἔργων του κρίσεις καὶ εἰκασίας ἐκφέροντας, παρατιθέμενοι δὲ τινὰς ἐκ τῶν πολυτίμων κρίσεων τῶν μεγάλων τῆς Γερμανίας ποιητῶν, Λέσιγγ, Γκαίτε, Σίλλερ καὶ τοῦ ἐμβριθοῦς σχολιαστοῦ τοῦ Σαίξπηρ Γερβίνου, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ Γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Μεζιέρ, ὃ τὸ περὶ Σαίξπηρ σπουδαῖον σύγγραμμα (Shakespeare's Oeuvres et les critiques) ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας. Πολυτίμους δὲ ἠρῶσθημεν πληροφορίας ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Hudson Shakespeare life art and characters. Boston Gum Heath et Co 1882 καὶ ἐκ τῶν μελε-

τῶν τοῦ Halliwells-Philipps: Outlines of the life of Shakespeare, οὗτινος αἱ ἐμβριθεῖς ἔρευναι ἀπεκάλυψαν ἡμῶν πολλὰ τῶς ἄγνωστα περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ.

Πλείστα μέχρι τοῦδε ἐγράφθησαν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, πολλὰ, τῶς ἄγνωστα περὶ αὐτοῦ, ἐγνώρισαν ἡμῶν αἱ πολυτίμοι βιογραφικαὶ καὶ ἱστορικαὶ ἔρευναι τοῦ Halliwell-Philipps, οὐχ ἤττον ὁ βίος καὶ τὰ κατὰ τὸ στάδιον τοῦ περιδρόμου δραματοποιῦ δὲν εἶνε εἰσέτι ἀρκούντως ἐξηκρηθωμένα.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 16 αἰῶνος, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐρρίκου τοῦ Η' καὶ Ἐδουάρδου τοῦ Δ' εἶν ἐν Σμιτερφίλδη, μικρῶ παρὰ τὴν Στρατφόρδην χωρίῳ, ὁ ἐκμισθωτῆς γαιῶν Ριχάρδος Σαίξπηρ. Οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτοῦ γινώσκωμεν, εἰμὴ μόνον ὅτι γείτων τις ἐκκληροδότησεν αὐτῷ ζεύ-βον βῶων, ὅπερ ἴσως ἦτο τὸ σπουδαιότατον συμβεβηκὸς τοῦ βίου του, ὅτι εἶχε δὲ ἀπλοῦς καὶ ἀφελῆς ἀγρότης καὶ ἀπέθανε χωρὶς βεβαίως νὰ φαντασθῇ ὅτι δόξης στέφανος ἤθελε περιβάλλει τὸ ὄνομά του, καὶ ὅτι μετὰ τριῶν αἰῶνων πάροδον ἱστορικὸι ποιηταί, καὶ κριτικαί ἤθελον ἀσχοληθῆ περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀφανοῦς βίου του.

Ἐκ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ριχάρδου ὁ Ἐρρίκος ἐξηκολούθει τὸν βίον τοῦ πατρός, φυλάττων τὴν χωρικὴν καλύβην καὶ τοὺς βόας καὶ καλλιεργῶν τοὺς ἀγροὺς, ὁ δὲ Ἰωάννης μετέβη εἰς Στρατφόρδην, ἔνθα ἀπὸ τοῦ 1551 εὐρίσκειται αὐτὸν μετερχόμενον τὸ ἔμπριον τῶν χειροκτιῶν.

Διὰ τοῦ ἐμπορίου τούτου ὁ Ἰωάννης Σαίξπηρ ἀπέκτησεν ἀρκετὴν περιουσίαν, ἠγγράσσε δύο οἰκίας, ἐτιμᾶτο δὲ πολὺ ἐν τῇ πόλει, καὶ τῷ 1557 συνῆψε λαμπρὸν γάμον νεμφευθεῖς τὴν Μαρίαν Ἀρδεν, θυγατέρα πλουσιοῦ γαιοκτῆμονος ἐν Βερβικισαίρ ἢς ἡ οἰκογένεια ἦν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τοῦ τόπου, ἔλαβε δὲ ὡς προῖκα χρηματικόν τι ποσόν, πρᾶγμα σπάνιον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, τὴν ἐπικαρπιαμιάς οἰκίας καὶ τὸ κτῆμα Ashbies, ἔχον ἑκτασιν ἐξήκοντα στρεμμάτων γῆς. Διὰ τοῦ γάμου τούτου εἰσῆρχετο εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀστῶν καὶ σχεδὸν εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν, εἰς τὴν ἐφαίνετο ἔχων ἀξιώσεις ὡς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ ὀνόματος Shake-Speare (Κραδαίνειν—δδρυ) καὶ τινων οἰκογενειακῶν παραδόσεων ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν ὁ Ἰωάννης Σαίξπηρ ἦτο εἰς τῶν σημαντικωτέρων τοῦ τόπου του, ἐκλεχθεὶς πρῶτον μὲν ἐπιθεωρητῆς τῶν ποτῶν καὶ τοῦ οἴνου, εἴτα δὲ κοντόσταυλος, θαλαμηπόλος καὶ δημογέρον (alderman) ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐξηκολούθει δὲ μετερχόμενος τὸ ἔμπριον τῶν χειροκτιῶν, καὶ μετὰ τὸν γάμον ἀνέπτυξε τὰς ἔργασίας του, ἀγοράζων κριθῆν, ἔριον παρὰ τῶν ἐκμισθωτῶν τῶν περὶ τὴν Στρατφόρδην γαιῶν.

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ

Ὅσοι κατά τὸ ἔτος 1865 ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβυτὴς τῆς Γαλλίας μαρκήσιος Μουτιέ διωρίσθη Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔλαβεν ἐντολήν ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος Ναπολέοντος Γ' νὰ διέλθῃ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ νὰ πείσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης. Ἄμα ἀφίχθεις εἰς Πειραιᾶ ὁ μαρκήσιος Μουτιέ ἀνήλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξήτησε συνέντευξιν μετὰ τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ Δημητρίου Βούλγαρη, ἣτις ἔλαθε χώραν ἐν τῇ Γαλλικῇ Πρεσβείᾳ, παρόντος τοῦ πρέσβευς τῆς Γαλλίας Βογρέ καὶ Ἑλλήνος πολιτικοῦ, ὅστις διηρμήνευε τὰ λεγόμενα, τοῦ Βούλγαρη ἀγοοῦντος τὴν Γαλλικὴν. Τῆς συνεντεύξεως ταύτης ἐνεχούσης ἱστορικὴν ἀξίαν, πιστὴν ἀφήγησιν δημοσιεύομεν σήμερον, εὐμενῶς ἀνακοινουμένοι ἡμῖν, ἀφ' οὗ ἐξέλιπον ἀμφότερα τὰ συνδιαλεγόμενα πρόσωπα.

ΜΟΥΤΙΕ. Διερχόμενος ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἐπέθυμνα νὰ γνωρίσω προσωπικῶς ἄνδρα τοσοῦτον διακεκριμένον διὰ τε τὸν εὐρύν πολιτικὸν νοῦν, καὶ διὰ τὸν πατριωτισμὸν του, καὶ νὰ συνδιαλεχθῶ μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐν γένει διατρεχόντων.

ΒΟΥΓΑΡΗ. Εὐγνωμονῶ ὑμῖν διὰ τὴν καλὴν περὶ ἐμοῦ ἰδέαν, λογιζομαι δὲ εὐτυχῆς διὰ τὴν προσωπικὴν γνωρίμιαν Ὑπουργοῦ τοῦ μεγάλου Γαλλικοῦ Ἔθνους, ὅπερ καὶ τὰς προσωπικὰς μου συμπαθείας πάντοτε ἐφείλκυσε, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους διὰ τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν πατρίδα μου, μεταξύ τῶν ὁποίων πρώτην κατέχει θέσιν ἡ ἐκστρατεία τῆς Πελοποννήσου· παρακαλῶ δὲ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἵνα εὐαρεστηθῇ νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν καθ' ὅλην τὴν συνομιλίαν μας τὸ δύσκολον τῶν περιστάσεων, καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς ἣν μοιραίως εὐρίσκειται πᾶσα Κυβέρνησις τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος μεταξύ τῆς ἐπιθυμίας ὅπως διατηρήσῃ καλὰς μετὰ τοῦ γείτονος κράτους σχέσεις καὶ τοῦ διεγειρομένου εἰς πάντα ἐν τῇ Ἀνατολῇ κλονισμὸν ἐθνικοῦ αἰσθήματος, ὅπερ ἰσχυρῶς πιέζει τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

ΜΟΥΤΙΕ. Ἐκτιμῶ τὴν παρατήρησιν ταύτην καὶ δὲν θέλω λείπει τοῦ νὰ ἔχω αὐτὴν ὑπ' ὄψιν εἰς ὅσα ἔχω νὰ εἶπω πρὸς τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα. Ἀρχόμενος λοιπὸν τῆς διιλίας περὶ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὁμολογῶ ὅτι ἡ πατρίς σας, ὡς τὸ πάλαι, οὕτω καὶ σήμερον διακρίνεται διὰ τὴν ἐκτακτὸν εὐφυΐαν τῶν κατοίκων τῆς δυστυχῶς ὁμως παρατηρεῖται, ὅτι ἡ ὑλικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ εὐνομία δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν μεγάλην ταύτην δόσιν τῆς εὐφυΐας, ἐὰν δὲ, ἀπορῶν τις διὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο, θελήσῃ νὰ ἐρευνήσῃ τὴν αἰτίαν, ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ τὸ κακὸν εἰς τὰς πολι-

τικὰς διενέξεις, ἀφ' οὗ παρατηρεῖται τὴν οὐδεμίαν Κυβέρνησιν ἐν Ἑλλάδι σπουδαίως ἐνησχολήθη περὶ τὴν ὑλικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου, ἐκφράζουσα ζωηρὰν πρὸς τοῦτο ἐπιθυμίαν, καὶ δεικνύουσα σταθερὰν πρὸς τοῦτο ἀπόφασιν· ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδεμίαν ἀντιπολίτευσις ἐπολέμησε τὴν Κυβέρνησιν διότι δὲν ἐνησχολεῖτο εἰς τὰ δημόσια ἔργα, διότι δὲν ἐνεψύχου τὴν βιομηχανίαν, διότι δὲν ἐφρόντιζε περὶ τῆς γεωργίας, ἀλλ' ὁ κατὰ τῶν Κυβερνήσεων πόλεμος εἶχε πάντοτε ἀντικείμενον κομματικὸν τι ἢ προσωπικὸν ζήτημα. Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, ὅταν βλέπῃ τις τὴν Ἑλλάδα ἐπιθυμοῦσαν νέον ἔδαφος, δὲν ἐπέρχεται εἰς αὐτὸν φυσικῶς ἡ ἐρώτησις, πῶς, ἀφ' οὗ ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ ὅσον πρέπει τοῦ ἔδαφους, ὅπερ ἦδη κατέχει, ζητεῖ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἄλλο; Δὲν ἐκπεπεν ἀρά γε ἡ Ἑλλὰς νὰ φροντίσῃ ἵνα καταστῇ πρότερον ἐν μικρῷ τὸ ὑπόδειγμα κράτους ἀνατολικοῦ εὐδαίμονος καὶ εὐνομούμενου, ὅπως παραδειγματισθῶσι καὶ αἱ ἄλλαι ὑπὸ δουλείαν ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι; οὕτω δὲ ἐκείνο ὑπερζητοῦσι νὰ ἀποκτήσωσι σήμερον οἱ Ἕλληνες βιαίως, καὶ φέροντες εἰς περιπλοκὰς τὴν Βυζάντιον, ἤθελεν ἐπέλθει ἀφ' ἐαυτοῦ.

ΒΟΥΓΑΡΗ. Νομίζω ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ὑπῆρξε λίαν αὐστηρὰ εἰς τὰς περὶ Ἑλλάδος κρίσεις τῆς. Ἐάν τις διατρέξῃ τὴν Ἑλλάδα, εὐρίσκει ὅτι εἰς τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τριάκοντα ἐτῶν τὸ ἔθνος ἔκαμε μεγάλας προόδους. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐδείξεν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν του μεγίστην καὶ ἀκατάσχετον τάσιν πρὸς τὴν πρόοδον· πόλεις ἀνηγέρθησαν ἐξ ἐρείπων, ἡ ἔθνικὴ παραγωγή ἐδεκαπλασιάσθη, ἡ ναυτιλία ἀνεπτύχθη, ἡ βιομηχανία ἔλαβεν ὑπαρξιν καὶ ὄθησιν, ἂν δὲ ἡ πρωτοβουλία τῶν Κυβερνήσεων καθυστέρησεν, τοῦτο δὲον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς πολλοὺς κλονισμούς, οὗς ὑπέστη τὸ νεαρὸν Ἑσθίον, καὶ εἰς τὴν ἑλλειψιν τῶν μέσων. Ἀρχόμενός τις ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου, βλέπει ἡγεμόνα ἀνήλικον, κατ' ἀκολουθίαν δὲ ἀντιβασιλείαν, συγκατεμένην ἐκ προσώπων ξένων, ἀγοοῦντων τὸν τόπον καὶ τὰ πρόσωπα, βλέπει τὴν σκατάλην τοῦ δανείου τῶν 60 ἑκατομμυρίων, ἐξ ὧν οὔτε 10 ἐχρησιμοποίηθησαν ἐν Ἑλλάδι, ἀντὶ δὲ τῶν δέκα τούτων ἑκατομμυρίων ὀφείλομεν ἦδη 120. Ἡ ἀντιβασιλεία παρεμέλησε καθ' ὅλοκληριαν τὴν ἐδραίωσιν τοῦ θράνου ἐπὶ στερεῶν βάσεων, ἤνοιξε πληγὰς βαθείας, παρενόησε καὶ περιεφρόνησε τοὺς προσεγγόντας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν πατρίδα, καὶ ἐκληροδότησεν εἰς τὸν Βασιλεῖα κατὰστασιον πραγμάτων πλημμελῆ, τῆς ὁποίας συνέπειαι ὑπῆρξεν ἡ μεταπολίτευσις τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1843. Οὕτω ἀπωλέσαμεν τὰ πρόβια δέκα ἔτη τῆς Βασι-

λείας, μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν δὲ δὲν ἦτο πλέον εὐκόλον νὰ ἀναλάβῃ ταχέως δυνάμεις ἡ Κυβέρνησις, ἀφ' οὗ τὰ πρόβια μέσα κακῶς διεχειρίσθησαν, ὅπως δινηθῆ νὰ πραγματοποιήσῃ μεγάλα σχέδια. Ἦλθον κατόπιν αἱ περιπέτειαι τοῦ 1854 ὅτε τὸ ἔθνος, ὀργῶν πρὸς αἵξησιν, ἐπροκάλεσε τὴν κατοχὴν τῶν δύο δυτικῶν Δυναμειών, ἣτις ἐξησθῆναι τὴν βασιλείαν, ἐρριψε τὰς Κυβερνήσεις εἰς δαπάνας, καὶ οὕτω ἀπωλέσθησαν πάλιν ἵκανὰ ἔτη, τὰ ὁποία διήνυσεν τὸ ἔθνος στενοχωρούμενον καὶ ὀλιθόμενον. Ἐπῆλθε τέλος καὶ ἡ μεταπολίτευσις τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1862, καθ' ὅσον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα τὰ μέσα τῶν κατὰ καιροῦ Κυβερνήσεων ἦσαν μικρά, μόλις ἐπακοοῦντα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους, καὶ εἰς τὴν φύλαξιν τῶν συνόρων, διότι τὰ θρία μας τοσοῦτον κακῶς διεγράφησαν καὶ τοσοῦτον ἀνοικτὰ ὑπάρχουσιν, ὅστε ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐξοδεύομεν ἑτησίως ποσὸν μέγα καὶ δυσανάλογον πρὸς τὸν προϋπολογισμὸν μας ὅπως φυλάττωμεν αὐτὰ ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν τουρκαλβανῶν ληστών, ἐν ᾧ ἡδυνάμεθα νὰ δαπανῶμεν τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς δημόσια ἔργα, ἐὰν εἶχομεν καλλίτερα σύνορα. Ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης εἶπεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπρεπε νὰ δώσῃ ἐν μικρῷ τὸ παράδειγμα, ἀλλ' ἂς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ τῇ παρατηρήσω ὅτι καὶ τὸ μικρὸν ἔχει τὰ θρία του ἀπέναντι τῆς μεγάλης Ἑλλάδος ἡ παρούσα Ἑλλὰς εἶνε πολὺ μικρὰ, τὰ μέσα τῆς ὀλίγιστα, ἡ γῆ τῆς ὀλίγον εὐφορος ὅστε νὰ δύναται νὰ καταρτισθῇ ὡς πρότυπον. Τὸ Πεδερμόντιον κατώρθωσε τοῦτο, ἀλλ' εἶχε στοιχεῖα πολλὰ, ἦτο δὲ εἰς καλλίτερον ἀναλογίαν πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν.

ΜΟΥΤΙΕ. Ἄλλ' ἔχετε γαίτας ἐθνικὰς μεγάλης ἐκτάσεως, αἵτινες μένουσιν ἀκαλλιέργητοι, ὅστε τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος δὲν ἐχρησιμοποιήθη εἰσέτι ὀλόκληρον.

ΒΟΥΓΑΡΗ. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουσι ἐθνικαὶ γαίται, αἵτινες μένουσιν ἀκαλλιέργητοι, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως χειρῶν, διότι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὀλίγος ἀναλόγως πρὸς τὸ ἔδαφος.

ΜΟΥΤΙΕ. Ἀναγνωρίζω ὅτι ὑπάρχουσι δυσκολίαι, ἀλλ' ἡ εὐφυΐα τῶν Ἑλλήνων ἐπρεπε καὶ δύναται εὐκόλως νὰ τὰς ὑπερνικήσῃ. Ἐρχόμενος δὲ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, διὰ τὸ ὁποῖον κυρίως ἀνήλθον εἰς Ἀθήνας, νομίζω ὅτι φιλικὸν καθήκον ἐκπληροῦ ἐκείνος ὅστις πληροφορεῖ ἐγκαίρως τὸν φίλον του περὶ τῆς καταστάσεως ζητήματος ἐνδιαφέροντος αὐτόν, οὐχὶ δὲ ἐκείνος ὅστις ἀφίνει τὸν φίλον του νὰ πλανᾶται ὑπὸ ματαιῶν ἐλπίδων, καὶ νὰ ἴδῃ αὐτὰς ἐξαίφνης ψευδομένας. Ἡ Εὐρώπη μόλις ἐξῆλθε σπουδαίου πολέμου, εἶνε ἀνάγκη ἡσυχίας, πᾶσα δὲ διατάραξις ἐν τῇ Ἀνατολῇ δύναται νὰ διακινδύ-

νέυσῃ τὴν εἰρήνην. Ἐχομεν τὴν συνθήκην τῶν Παρισίων, ἣτις εἶνε ἀκριτὰ νοπή, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ ὡς πεσοῦσα εἰς ἀχρηστίαν. Ἐν τῇ συνθήκῃ ταύτῃ καθιεροῦται ἡ ἀκεραιότης τῆς Τουρκίας, τὸν ὅρον δὲ τοῦτον δὲν ἔθεσαν αἱ δυνάμεις πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Τουρκίας, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον, χάριν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀσφαλείας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία μὴ θέλουσαι νὰ διαταραχθῇ ἐκ νέου ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη, δὲν θέλουσιν ἐπιτρέψῃ νὰ ἀποσπασθῇ οὐδ' ἐλάχιστον τμήμα τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους, οὐχὶ μεγάλη νῆσος οἷα ἡ Κρήτη, ἀλλ' οὐδὲ μικρὸς τις ἀκατοίκητος βράχος· οὕτω δὲ πράττουσαι, δὲν ὑπερασπίζονται τὴν Τουρκίαν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν οἰκίαν, πλησίον τῆς ὁποίας ἦναψε πυρκαϊά, ἣτις, ἐὰν δὲν σβεσθῇ, θέτει εἰς κίνδυνον τὴν οἰκίαν ταύτην. Διὰ τοῦτο ἀνέβην ἐπίτηδες εἰς Ἀθήνας ἵνα ἴδω τὴν Α. Μ. καὶ τὸν ἐπιστημότερον Ἑλληνα, καὶ δώσω μετ' ὁν θετικώτερον τρόπον τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην, ὅπως μὴ τυχὸν πλανῶνται τινες νομιζόντες ὅτι ὁ Ἀυτοκράτωρ ἐπιδοκιμαζει ἐνδομύχως τὸ κίνημα τῶν Κρητῶν, καὶ δεσθῶσιν εἰς αὐτούς συμβουλαὶ ὅστε νὰ μὴ παρατείνωσιν ἀνωφελῆ ἀντίστασιν, διότι τὸ συμφέρον αὐτῶν εἶνε, πρὸς ἀποφυγὴν μεγάλων δεινῶν καὶ συμφορῶν ἀνυπολογίστων, νὰ εἰρηνοποιηθῇ ἀμέσως ἡ νῆσος, ἀφ' οὗ ἡ ἀπλευθέρωσις αὐτῆς εἶνε κατὰ τὸ παρὸν ἀδύνατος.

ΠΡΕΣΒΥΤΕ ΒΟΥΓΑΡΗ (πρὸς τὸν μαρκήσιον Μουτιέ). Ζητῶ τὴν ἀδειαν ἵνα ὑπομνήσω εἰς τὴν ὑμετέραν Ἐξοχότητα τὰς περὶ τῆς τελευταίας ἐν Κρήτῃ μάχης εἰδήσεις.

ΜΟΥΤΙΕ (πρὸς τὸν Βούλγαρη). Τρόντι, Κύριε Πρόεδρε, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνεχώρουν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἦλθεν ἐκαὶ ἡ εἰδήσις ὅτι οἱ Κρητῆς ὑπέστησαν μεγάλην ἧτταν, ὅτι ἀπώλεσαν 700 ἀνδρας καὶ 1200 αἰχμαλώτους· πῶς θέλετε λοιπὸν νὰ ἀνθῆξωσιν; Οἱ Τούρκοι δὲν ἠθέλων νὰ τοὺς κτυπήσωσιν, ἀλλ' ἐπεμψαν ἐκτακτὸν ἐπίτροπον ὅπως συμβιβᾶσῃ τὰ πράγματα. Φαίνεται ὁμως ὅτι οἱ ὑποκινούντες αὐτούς τοὺς ὄθησαν ὅπως ἐπιτεθῶσι πρῶτοι κατὰ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ματαιωθῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ.

ΒΟΥΓΑΡΗ. Ἄς μοι ἐπιτρέψῃ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης νὰ τῇ παρατηρήσω ὅτι, καθ' ἂς ἔχομεν ἡμεῖς πληροφορίας, οἱ Κρητῆς ἐπετέθησαν ἐρεθισθέντες μάλλον ἐκ τῶν φρικωδῶν σφαγῶν καὶ βεβηλώσεων, τὰς ὁποίας διέπραξαν οἱ Τούρκοι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ρεθύμνου καὶ Ἡρακλείου. Ἡ διήγησις τοιούτων ἀπαισίων καὶ ἀναξίτων τῆς ἀνθρωπότητος σκηνῶν τοσοῦτον διήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν Κρητῶν, ὅστε δὲν ἠδυνήθησαν πλέον νὰ κρατήσωσιν ἑαυτοὺς, καὶ νὰ παραμένωσι θιακαὶ τῆς σφαγῆς τῶν γυναικῶν

καὶ τῶν τέκνων των, τῆς ἐρημώσεως καὶ τῆς πυρπολήσεως τῶν χωρίων των, τῆς βεβηλώσεως τῶν γαῶν των, ἐπροτίμησαν νὰ ριφθῶσιν εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου, καὶ ἢ νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα των, ἢ νὰ ἀποθάνωσι. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν διαθρυληθεῖσαν νίκην τῶν ὀθωμανῶν, καθ' ἣν ἔπεσαν δὴθεν 700 Κρήτες, ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ ἐφελέσω τὴν προσοχὴν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος εἰς τοῦτο: μήπως ἐγένετο σύγκρισις μεταξὺ σφαγῆς καὶ μάχης, καὶ τὰ ἄλλα ματα τῶν σφαγῶν παρεστάθησαν ἐπίτηδες ὡς πεσόντες πολεμισταί; Πῶς θέλετε λοιπὸν ἐνώπιον τοιούτων ἀνοσιουργημάτων νὰ δυνήθη τις νὰ καταστείλῃ τὸ αἶσθημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸν ὅποιον τοσοῦτοι δεσμοὶ συνδέουσιν ἀδιάρρηκτως μετὰ τῶν Κρητῶν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἀγῶνος, ἐκ τοῦ δημοφύλου, καὶ ἐκ τῆς γειτονείας; Ἐὰν ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, βλέπομεν ὅτι ξένων λαῶν τὸ αἶσθημα καὶ ὁ ἐθνοφιλισμὸς ἐξηγέρθησαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων εἰς βαθμὸν ἀπερίγραπτον. Αἱ κυβερνήσεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἦσαν κατ' ἀρχὰς δυσμενεῖς, ἀλλὰ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης ὀλοκλήρου δὲν ἐβλάδυναν νὰ βοηθήσωσι τὸν ἀγῶνά μας διὰ τῆς συστάσεως ἐπιτροπῶν, διὰ τῆς ἀποστολῆς ὕπλων, πολεμοφοδίων, τροφῶν, καὶ ἄλλων ἐπι, πολλοὶ τῶν ὁσίων ζῶσιν εἰσέτι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἄν λοιπὸν ξένοι λαοὶ, καὶ μὴ κρῶν εὐρισκόμενοι, ἐπραξάν τόσα ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ, πῶς θέλετε νὰ μείνῃ ἀνάληγτος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος προκειμένου περὶ λαοῦ ὀμοφύλου καὶ γείτονος; Ἀφ' ἐτέρου ἔχομεν ἐν Ἑλλάδι Σύνταγμα λίαν φιλελεύθερον κατ' οὐδὲν κωλύον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐκφρασίης τῆς κοινῆς γνώμης. Εἰς τοιαύτην θέσιν εὐρισκόμενη ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλο εἰμὴ νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὅπως μὴ συμβῶσιν υπερβάσεις τῶν ὁρίων τοῦ Νόμου. Κατὰ τοῦτο ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπράξε καὶ θέλει ἐξακολουθεῖ νὰ πράττῃ τὸ καθήκον της, ἐντὸς δὲ τοῦ κύκλου τούτου, ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν, θέλω εἶναι ὑπ' ὅψιν τὰς συμβουλὰς εὐεργετικῆς Δυνάμεως ὅποια ἡ Γαλλία, εὐχαριστῶ δὲ τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα διὰ τὴν εὐλακρίαν καὶ τὸν φιλικὸν τρόπον, δι' ὧν μοι ἀνεκοίνωσε τὰς συμβουλὰς ταύτας.

ΜΟΥΤΙΕ. Δὲν θέλω λείπει νὰ ἐκθέσω εἰς τὸν Ἀυτοκράτορα ὅλας τὰς παρατηρήσεις τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ὑπόσχομαι μάλιστα νὰ τὸ πράξω εἰς τρόπον εὐνοϊκὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τοι δὲν πιστεύω νὰ μεταβληθῇ ἐπὶ τῆς προκειμένης περιστάσεως ἡ ὀρισμένη πολιτικὴ.

ΒΟΥΓΑΡΗ. Εὐγνωμόνῳ διὰ τὴν καλὴν ταύτην διάθεσιν τῆς Ἐξοχότητος Σας, προσθέτω

δὲ τὴν παράκλησιν ἵνα, σὺν τῇ ἐκθέσει τῶν σκέψεων καὶ παρατηρήσεών μου, καθιεκεύσθητε τὴν Μεγαλειότητά του ὅπως ἐπιδαφίλευσῃ τὴν κραταιὰν ὑπερασπίσιν του εἰς τὸν Χριστιανικὸν λαὸν τῆς Κρήτης, τοῦ ὁποίου τὰ δεινοπαθήματα συγκινοῦσι πάσαν εὐγενῆ καρδίαν.

ΜΟΥΤΙΕ. Διαβεβαίω ὑμᾶς, Κύριε Πρόεδρε, ὅτι δὲν θέλω λείπει νὰ πράξω τοῦτο, καὶ μεσολαμβάνω μάλιστα ὅπως μὴ τραχυθῶσιν ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας αἱ μετὰ τῆς Ἑλλάδος σχέσεις. Δὲν μοι μένει ἤδη εἰμὴ νὰ συγχαρῶ καὶ πάλιν ἑαυτὸν διότι πύτυχησα νὰ γνωρίσω προσωπικῶς πολιτικὸν ἄνδρα τοσοῦτον διακεκριμένον.

ΒΟΥΓΑΡΗ. Λογίζομαι καὶ ἐγὼ εὐτυχῆς, λαβὼν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, καὶ εὐχομαι αὐτῇ αἰσιον πλοῦν καὶ πάσαν εὐτυχίαν.

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

Α'.

Ἡ ἐκθεσις αὕτη ὡς ἐκ τοῦ εἴδους της οὐδὲ πλοῦτον καὶ ποικιλίαν μεγάλην δύναται νὰ ἔχῃ, οὐδ' ὑψηλὸν τινα σκοπὸν φαίνεται ἐπιδιώκουσα, ἀλλὰ μόνον τὴν ταπεινὴν θεράπειαν τοῦ ἀνθρωπίνου στομάχου. Ὡς διεθνὴς θὰ ἠδύνατο νὰ παρῆσχῃ τοῖς ἐθνογράφους τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσωσι συγκριτικῶς τὴν μαγειρολογίαν τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ἡ ἐνταῦθα ὀργανωθείσα ἐκθεσις τιτλοφορεῖται μὲν διεθνὴς, ἀλλ' ἡ γεωγραφικὴ αὐτῆς περιφέρεια μόλις περιλαμβάνει ὀλίγην Ὀλλανδίαν, ὀλίγην Γουϊσιαν καὶ τμήμα τῆς Αὐστρίας: περιορίζεται λοιπὸν κυρίως εἰς γερμανικὴν ἐκθεσιν καὶ μάλιστα Σαξονικὴν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ καθ' ὅλα μετρία γερμανικὴ τέχνη τοῦ μαγειρείου, ἐν Σαξονίᾳ διατελεῖ εἰς ἐπιμετρίωτέραν κατάστασιν, καὶ τὰ σατυρικὰ φύλλα ὁσάκις σκώπτουσι τὰς μαγειρικὰς γνῶσεις τῶν οἰκοδεσποινῶν, λαμβάνουσιν ὡς ὑποδείγματα τύπους Σαξονίδων. Ἐν τούτοις, ἡ ἐκθεσις αὕτη δὲν εἶν' ἐστερημένη ἐνδιαφέροντος, ἰδίᾳ διὰ τοὺς ξένους, ὡς χαρακτηριστικὴ τῆς ἡθῶν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, καὶ ὑπὸ καλαισθητικὴν δ' ἐποψίν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἡ μαγειρικὴ εἶνε ἡ καλλιτεχνία τῆς γούσεως, δὲν εἶνε ἀξιοκαταφρόνητος.

Ἡ ἐκθεσις ὀργανώθη ὑπὸ ἐπιτροπῆς συγκροτηθείσης ἐξ ἐπιστανῶν ἐν Λειψίᾳ ἀνδρῶν καὶ προεδρευμένης ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ διοικη-

τοῦ τῆς πόλεως, ἐτέθη δ' ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς βασιλισσῆς τῆς Σαξονίας Καρόλας. Τόπος αὐτῆς ἐξελέγη τὸ Κρατάλλινον Παλάτιον, εὐρύτατον οἶκημα χρησιμεῦον συνήθως εἰς δημοσίους χοροὺς καὶ θεάματα, φέρον δὲ εἰς διακοσιολογίαν τοῦ ὕψους τοῦ τίτλου οὐδὲν ἄλλο κρυστάλλινον ἢ εὐαριθμούς καθρέπτας. Διάρκεια τῆς ἐκθέσεως ὀρισθῆ πενήτημερος: 27—31 Ἰανουαρίου, διότι ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν τὰ ἐκθέματα δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πλεόν. Καὶ ἡ ἐπὶ πενήτημερον δὲ διατήρησις τινῶν ἐξ αὐτῶν ἀπήτησε τὴν χρῆσιν ἐιδικῶν μέσων. Ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς ἐνάξεως ἀφίκετο ἐκ Διέσεως τὸ βασιλικὸν ζεῦγος τῆς Σαξονίας καὶ ἡ πόλις ἐκοσμήθη διὰ σημαίων ἐπὶ τῇ βασιλικῇ ἐπισκέψει.

Ἐπειδὴ τὸ οἶκημα τῆς ἐκθέσεως εἶνε πλουσίως φωταγωγημένον δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός καὶ πλήθους λαμπτήρων φωταερίου, ἐπωφελήθησαν τοῦτου ὅπως παρατείνωσι τὰς ὥρας τῆς ἐπισκέψεως μέχρι τῆς δεκάτης νυκτερινῆς, ἀλλὰ καὶ πάλιν τόση ἦτο ἡ συρροή, ὡστε πλεόν ἢ ἀπαξ ἡ ἀστυνομία ἐπεμβάσα ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ ἐπὶ ὥραν τὴν εἴσοδον ἐκ φόβου μὴ συμβῇ τι ἀπευκαίσιον ἐκ τοῦ συνωστισμού. Ἐπισκέφθη τρίς καὶ τετράκις τὴν ἐκθεσιν, ἀλλ' ἡ ἐν νυκτὶ θέα αὐτῆς ἦτο πολὺ υπερτέρα τῆς ἐν ἡμέρᾳ, ἄλλως δ' ἠραιούτο τὸ πλῆθος πρὸς τὸ τέμα τῆς ἡμέρας, διότι οἱ Γερμανοὶ κοιμῶνται μετὰ ὄνειρον, καὶ ἀνετώτερον ἠδυνάμην τότε νὰ περιεργασθῶν τὰ διάφορα ἐκθέματα.

Ἡ ἐκθεσις φυσικῶ τῷ λόγῳ δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς κυρίως τρόφιμα καὶ παρασκευασμένα ἐδέσματα, ἀλλὰ περιέλαβε καὶ πάντα τὰ συναφῆ καὶ σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν μαγειρικὴν. Οὕτως ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰς ἰσογειούς στοάς τοῦ καταστήματος εὐρίσκει τὸ πρῶτον παντοειδεῖς μηχανάς. Τούτων τινὲς μὲν εἶνε μικραὶ χειροκίνηται καὶ προορισμὸν ἔχουσι νὰ καθαρίζωσι γεώμηλα, ν' ἀκονίζωσι μαχαίρας κλπ. Ἐτεροι δὲ πολὺπλοκοὶ καὶ μεγάλοι, ὧν εἶναι καὶ διὰ φωταερίου κινούμεναι σκοποῦσι τὴν παραγωγὴν ἀφθόνων καὶ οικονομικῶν ἄμα μερίδων φαγητῶν. Τμήμα τῆς ἐκθέσεως ἔχον εὐγενῆ καὶ ὑψηλότερον σκοπὸν ἀποτελεῖται ἐκ τοιούτων σιδηροτεύκτων μαγειρείων. Ὁ σκοπὸς δ' ὦν ἐπιδιώκουσι εἶνε ὁ εἰσῆς: διὰ τῆς λειτουργίας μηχανῶν μαγειρικῶν, ὧν ἡ θερμανσις καὶ ἡ ὑπερθεσίαι στοιχίζει ἐλάχιστον, νὰ γαστροβωθῇ ὡστε νὰ παρασκευάζωνται φαγητὰ προσιτὰ καὶ τοῖς μάλλον ἀπείροις. Ἐν Λειψίᾳ ὑπάρχουσιν ἤδη λαοτροφεία, ἂν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ οὕτω τὰ μεγάλα μαγειρεῖα, ἐν οἷς καὶ ὁ πενεστάτος ἐργάτης, ὅταν τὸ θερμόμετρον κατέρχεται πολλοὺς βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδὲν, δύναται νὰ θερ-

μανθῇ διὰ πινακίου ζωμοῦ καὶ κρέατος ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆματος 10—15 λεπτῶν. Καὶ σωματεῖα δὲ εἰδικὰ ἐργάζονται καὶ ἄνδρες διαπρεπεῖς μελετῶσι τὸ ζήτημα, τὸ λίαν ἐνδιαφέρον ζήτημα πῶς νὰ κατορθωθῇ ὡστε οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων νὰ πεινᾷ, πῶς νὰ βελτιωθῇ ἡ διαίτα τῶν πενεστάτων, τιθεμένου ὅτι ἡ διαίτα τοῦ στομάχου τὰ μάλα ἐπιδρᾷ καὶ ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτω τὸ ζήτημα ἀπὸ τῆς ταπεινῆς αὐτοῦ θέσεως ἐξυψοῦται συνδυάζον τὴν φιλανθρωπίαν μετὰ τοῦ κοινῶν συμφέροντος, διότι συμφέρον τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας εἶνε νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι πεινῶντες, οἵτινες δύνανται εὐκολότερον νὰ κινηθῶσιν εἰς ἐγκλήμα, νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι κοκῶς διατρεφόμενοι, οἵτινες δύνανται νὰ γείνωσι πρωτοῦργοι ἐπιδημικῶν νόσων.

Παρ' ἡμῖν ἡ πενία δὲν εἶνε ὅποια ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις ταύταις ἀρκτικαῖς χώραις οὐδὲν ἦτον ἢ θέα τῶν εὐφῶν ἀπὸ τῆς μηχανημάτων ἄτινα παρέχουσι χιλίας μερίδας φαγητοῦ ἀντὶ εὐτελεστάτης δαπάνης θερμάνσεως παρέχει τὴν ἀφορμὴν εἰς τὸν Ἕλληνα ἐπισκέπτην νὰ σκεφθῇ ὅτι δύο καὶ τρία οὕτω κατηρητισμένα λαοτροφεία θὰ ἐλειτούργουν ἐπωφελῶς καὶ διὰ τὸν πτωχὸν πλῆθος καὶ διὰ τοὺς ἰδρυτάς αὐτῶν ἐν Ἀθήναις. Ἴσως μάλιστα πρώτη ἡ Σχολὴ τῶν Ἀπόρων Παίδων θὰ ἠδύνατο νὰ συστήσῃ χάριν τῶν προστατευομένων της ἀτυχῶν πλασμάτων τοιοῦτο οικονομικὸν συστήμα. Ἡ ἐπιτυχία του εἶνε ἐξησφαλισμένη καὶ θὰ ἐγένετο λαμπρὰ ἀρχή, ἣτις θὰ εὐρίσκει μιμητάς.

Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις μεταχειρίζεται τοιαῦτα οικονομικὰ μαγειρεῖα καὶ διὰ τὸν στρατόν. Ἴσως θὰ εἴπωσι τινες ὅτι ἡ καύσιμος ὕλη ἐνταῦθα πολὺ ὑπερτετιμημένη, ἐξαναγκάζει εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τοιούτων μηχανημάτων, ἄτινα παρ' ἡμῖν εἶνε περιττά. Δὲν μοι εἶνε δυνατὸν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ προχείρου νὰ συγκρίνω τὴν δαπάνην, ἀλλὰ τοῦτο δύναμαι εὐθὺς νὰ εἴπω ὅτι εἶνε τόσῳ μυθωδῶς μικρὰ, ὡστε δὲν δύναται νὰ μὴ συμφέρῃ καὶ παρ' ἡμῖν. Ἄλλως τε ἡ οικονομία δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν θέρμανσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν στερεότητα τῶν σκευῶν καὶ εἰς τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν, οὕτως ὡστε νὰ μὴ ἀπαιτῆται προσωπικὸν ὑπηρεσίας, οὔτε χῶρος πολὺς κλπ.

Πλήθος ἀνδρῶν, γυναικῶν, παιδίων συνοθεῖται περὶ μὲν μεγάλου καὶ πολυπλόκου μηχανήματος. Τῶν θεμένων αἱ μαρφαὶ ἀπαστρέφουσιν ἐκ χάρας, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν προσηλοῦνται ἐν ἐκστάσει καὶ τὰ χεῖλη των συσπῶνται ἀπολαυστικώτατα. Τί τὸ προσελκύν πάντας; Τί τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ ἐθνοφιλισμοῦ;

Τρία πράγματα οι Γερμανοί εν γένει αγαπῶσιν ὑπερβαλλόντως: τὸν αὐτοκράτορα Γουλιέλμον, τὰ φιλήματα καὶ . . . τὰ λουκάνικα. Δὲν εἶνε δύσκολον νὰ μαντεύσῃ τις περὶ τίνος πρόκειται ἐν μαγειρικῇ ἐκθέσει.

Ἐντὸς παρμεγίστου μεταλλίνου δίσκου ῥοδόχρως ἀπλοῦνται χοιρέϊου κρέατος τμήματα. Μάχαιραι πολλαὶ τοξοειδεῖς καὶ παραλλήλως συνθεθειμένοι τάλαντεύονται ἐπ' αὐτοῦ ἐν εἶδει παιδικοῦ λίχνου διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ κερύφωτος καὶ λειαινοῦσι καὶ ἀπαλύνουσι τὸ κρέας. Ὄταν δὲ τοῦτο καταστῇ ἕτοιμον, διοχετεύεται διὰ πλατυστόμου σωλήνος καὶ ἀντικαθίσταται διὰ νέας μερίδος. Εἰς τὸ πέρασ τοῦ μαγεικοῦ τούτου σωλήνος τελεῖται ἀληθὲς ἀποκάλυψις διὰ τοὺς γερμανικοὺς στομάχους! Ὅποια ποιήσεις, ὅποια καλλιτεχνικὴ δημιουργία! Ἐκείθεν ἐξέρχεται ἕτοιμον, νοπὸν, ἀβρόν ὡς νεογέννητον βρέφος τὸ πολυφιλητον λουκάνικον καὶ πίπτει ἐντὸς θερμοῦ ὕδατος ἵνα λουσθῇ καὶ μεταβιβασθῇ ἐκεῖθεν μεταξύ δύο τεμαχίων ἄρτου εἰς τὰ ῥοδαλά χεῖλη χρυσοκόμου Γευτονίδος!

Οἱ μὴ γνωρίζοντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν Γερμανίαν νομίζουσι ταῦτα ὑπερβολὰς. Ἄλλ' αἱ παραστάσεις μάρτυρες τῆς λιτανείας, ἣτις τελεῖται κατὰ σάββατον ἐσπέρας ἐν τοῖς ἀκλαντοποιίαις, οἱ ἰδόντες σταφάνους ἐξ ἀλάντων προσφερομένους ἐν τῷ θεάτρῳ εἰς καλλιτέχνας θαυμαστοὺς, θὰ ἠμολογήσωμεν ὁτιώτεχνως καὶ πενηχρότατα σκιαγραφεῖν τὴν ἀλήθειαν.

Διέρχομαι γοργῶ βήματι τὸ τμήμα τῶν κρεοπωλείων. Τὰ λευκάζοντα ἐκ τοῦ λίπους σφάγια, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρόβωτα καὶ μόσχου, ἀνηρτημένα παραλλήλως εἰς μακρὰν σειράν, ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ στοάν κ' ἐξ ἀποστάσεως προσομοιάζουσι λιθίνους στύλους. Τὴν μονότονον σειράν διακόπτουσι γιγάντιοι κορμοὶ βοῶν κατ' ἀποστάσεις, χοῖραι δὲ τινες ἀξιοῦνται νὰ παριστανταὶ ἐκδεδαρμένοι μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνηρτημένοι ὡς κατάδικοι. Στηρίζονται ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτῶν ποδῶν ὡς σάκκινα ἀγάλματα—ἐμβλήματα τῆς εὐτυχίας!

Ὅρεκτικώταται τὴν θέαν παρίστανται αἱ συλλογαὶ τῶν παντοειδῶν ἀλάντων, χοιρομηρίων καὶ ἄλλων παστῶν κρεάτων. Τινὰ δὲ καὶ καλλιτεχνικώτατα συμπλέκονται ἐν εἶδει στεφάνων καὶ ἀνθοδεσμῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν ἐπιφανειῶν αὐτῶν τεχνικωτάτη ἀνακὴ μαχαίρας ἐξ ἠάραξ γλυπτικῆς ποικίλματα καὶ εὐγενεῖας σήματα καὶ στίχους ποιητῶν.

Αἱ συλλογαὶ θηραμάτων, τετραπόδιων καὶ πτηνῶν οὐδὲν παρέχουσι τὸ ἐνδιαφέρον. Τοῦναντίον τὰ δείγματα τῶν γερμανικῶν τυρῶν καίτοι ἐντὸς ὑλοφράκτων ἐρμαρίων ἐκτεθειμένα

ἀποπέλλουσι ἐξ ἀποστάσεως τὰς ἐπιδημικὰς αὐτῶν ἀναθυμιάσεις. Ὁ ἔχων δὲ τὸν ἠρωισμόν ἐκ τοῦ πλησίον νὰ περιεργασθῇ διὰ τοῦ βλέμματος τὰ εὐρωτιῶντα ἐκεῖνα καὶ τετρατάτῳ ἀποβράσματα τῆς γερμανικῆς τυροποιίας, αἰσθάνεται ἀηδῖαν οὐχὶ ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι ἠδύνατό ποτε νὰ τὰ ἐγγίσῃ διὰ τῶν χειλέων, ἀλλ' ἐπὶ τῷ φόβῳ μὴ ποτε τὰ ἐπάτει διὰ τοῦ ποδός κ' ἐρρύπαϊνε τὸ ὑπόδημά του.

Ἄλλωρὰ θαλάσσης αὖρα προσπνέει ἐντεῦθεν καὶ μὲ προσελκύει μεθύοντα ἐκ τῆς προσφιλοῦς ἀναμνήσεως τῆς πατρίδος μου.

Εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ θαλασίου ἀρώματος, ὅπερ ἀποπνέουσι οἱ ἐκτεθειμένοι ἰχθύς, φίλτατα πρόσωπα ἀπόντων μὲ περιεστοίχισαν, γλυκύτερα ἀναμνήσεις μακρυναὶ ἀνεπτέρωθησαν ἐν τῇ καρδίᾳ μου, κ' ἐλησμόνησα πρὸς στιγμὴν τὴν πραγματικότητα τοῦ παρόντος. Ὁ ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐρχόμενος νὰ διέλθῃ ἐτη τινὰ νοσταλγεῖ ἐπίσης καὶ τὴν πατρίδα του καὶ τὴν θάλασσαν. Τὰ δύο ταῦτα συνδέονται ἐν τοῖς πόθοις του, ἕως διότι θάλασσαν διήλθε ἵνα ξενιτεθῇ καὶ θάλασσαν ὑὰ διέλθῃ ἵνα παλινοστήσῃ. Καὶ ὅταν κατέρχεται πρὸς τὴν Ἑλλάδα δύο χεῖρας αἰσθάνεται: τὴν πρώτην ὅταν ἐκπεύσῃ πρὸς τὴν Μεσόγειον, καὶ τὴν δευτέραν ὅταν πατήσῃ ἐπὶ ἑλληνίδος γῆς.

Ἰσχυρὸν κῆμα, οὐχὶ θαλάσσης, ἀλλὰ διαγκωνιζόμενων ἀνθρώπων μὲ παρασύρει ἀπὸ τῶν ἀέψων τούτων, δι' ἃς ἀληθῶς δὲν ἦτο καταλληλὸς ὁ τόπος, καὶ μὲ φέρει πρὸ τῶν ἐκτεθειμένων ἰχθύων. Ταλαίπυροί κάτοικοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πελώριοι τὸ σῶμα καὶ τινες παράδειχοι τὴν μορφήν καὶ τὰ χρώματα παμποικίλοι ἀπλοῦνται ἐκτάδην ἐπὶ εὐρυτάτου δαπέδου. Παιδιτέρω ἄλλοι διάφοροι τὴν μορφήν καὶ τὴν περιβολὴν ἀντιπροσωπεύουσι ἄλλας θαλάσσας, τὴν Βαλτικὴν, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν Μεσόγειον. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ἀναγνωρίζω τινὰς προσφιλεῖς κεφάλους, ὄρφους καὶ συναγρίδας. Αἱ ἀναμνήσεις μου ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτῶν περιορίζονται πλέον εἰς καθαρίως γαστρονομικὰς καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς αἰσθάνομαι τὴν διάθεσιν νὰ εἴπω μετὰ τοῦ μεσολογγίτου ψαρῶ τὸ ἐκφραστικὸν τετράστιχον τοῦ Παλαμά:

*Ὅλα τῆς ἀρούρης τὰ κάλλιπ,
Ὅλα τὰ στέλινα τὰ καλὸ,
Μπραστὰ τ' ἐγὼ φρέσκο, παχου.ἰδ,
Μεσολογγίτικο πετάλι!*

Ἐκτὸς τῶν νεκρῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, ὑπάρχουσι πολλοὶ ποτάμιοι ζωντανοὶ ἐντὸς ὑλοφράκτων δεξαμενῶν, καὶ ἐντὸς τῶν ἰχθύων πολλὰ μαλάκια καὶ ὀστρακοδερμα περιφέρονται καὶ

συμπλέκονται ἀπελπιστικῶς ἐν κρυσταλλίταις εἰρηταῖς. Ἰδιαίτερος θέλγουσι μικραὶ τινες λίμναι μετὰ πιδάκων, τὰς ὄχθας ἔχουσαι πεπλασμέναις ὡς φυσικὰς ἐκ πηλοῦ ὑπὲρ πάντα δ' ἐξέχει ὀγκώδης ἀργιλλόπλαστος βράχος ἐν ὕδατι τεθεμιλιωμένος, κοῖλος δ' ἐνδον μέχρι τῆς κορυφῆς καὶ πλήρης ὕδατος. Διὰ μυρίων ὑλοσκεπῶν σχισμῶν ἐν τοῖς μυχοῖς αὐτοῦ ἀποκαλύπτεται κῆμος ὁλος θαλάσσιος: καὶ ἰχθύς καὶ κοράλλια καὶ φύκη καὶ ὄστρακα παντοδαπά, ὡς ἂν ἦτο ἀληθὲς βράχος ἐν τῷ βάθει τοῦ πόντου.

Ρίπτω ἐν βλέμμα γοργόν ἐπὶ τῶν ἀλιπάστων ἰχθύων, ὧν ἡ δριμύτις ὀσμὴ προκαλεῖ παταμούς, καὶ ἴσταμαι μεμαγευμένος πρὸ τῶν γιγαντιῶν ἐκ κρυσταλλώδους τεχνητοῦ πάγου ὀβελίσκων. Ὑπὸ τὰς θαψιλεῖς ἀκτίνας τῶν ἠλεκτρικῶν ἀστέρων οἱ ἐξ ἀπεσταγμένου ὕδατος πεπηγότες ὄγκοι ἀπαστράπτουσιν ὡς ἀληθεῖς ἀδαμάντινοι κολοσσοί, ἐνῷ τὰ ἐντὸς αὐτῶν συμπαγγεῖται ἄνθη, φυτὰ, ὄστρακα, ὀπωρικά κλπ. ἠμοιάζουσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ψηφιδωτὰ ἐκ σαπφείρων, ρουβινίων, σμαράγγων καὶ μυριοχρόμων βαρυτίμων λίθων.

Δὲν μ' ἐνδιαφέρουσι τὰ παντοειδῆ ἐρμαρία χρῆσιμα πρὸς φύλαξιν κρεάτων καὶ ἰχθύων ἐν σταθερῶς καταψυγμένῃ θερμοκρασίᾳ, ἐνῷ ἐξώ τὸ θερμομετρον δύναται ν' ἀνέρχεται ἀδιαφόρως 20—30 βαθμοῦς ὑπὲρ τὸ μηδέν.

Παρατρέχω τὰ ἐκ γαιωνοράκων ἐκτιμῆματα τεχνικώτατα μαῦρα, οἰνοὶ βραχώδη, σπῆλαια, καὶ καλύθαι καὶ φθάνω εἰς τὸ τμήμα τῶν ποτῶν. Οἱ σωροὶ τῶν φιαλῶν ἐνταῦθα εἰνε φιλοκόλως διεσκευασμένοι ἐν εἶδει πύργων, περιπτερών, τροπαίων, ἀναθημάτων, καὶ τὸ βλέμμα εὐχαρίστως περιτρέχει τὴν ἄλλως μονότονον αὐτὴν γραμμὴν. Πολλοὶ τῶν ἐκθετῶν παρίστανται ἢ ἀντιπροσωπεύονται καὶ ἀκούονται στεντόρεια κηρύγματα περὶ τῆς ποιότητος τῶν οἴνων καὶ τῶν πνευμάτων, τινὲς δὲ καὶ παρέχουσι πρὸς δοκιμὴν ἐπὶ πληρωμῆ. Τὸ πέρασ τοῦ τμήματος τούτου εἶνε τὸ μάλλον ἐνδιαφέρον: ἐκεῖ ἔχουσιν ἐγκαθιδρυθῆ τρία ζυθοπωλεῖα: τὸ πρῶτον εἶνε τι κοινόν, τὸ δεύτερον ὅμως καὶ τὸ τρίτον προκαλοῦσιν ἔμετρον συρροήν. Ἐκ τῶν δύο τελευταίων τὸ μὲν εἶναι γερμανορωσικόν, δηλαδὴ ἐκθέτει καὶ πωλεῖ ζῦθον γερμανικόν ἀλλ' ἐν Πεντροπύλει κατασκευαζόμενον! τὸ δὲ εἶνε βαυαροτυρολικόν. Ἡ ἀπέριττος διασκευὴ τοῦ βαυαροτυρολικοῦ κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων γερμανικῶν ζυθοπωλείων, ἢ δι' ἐλάτων διακόσμησις αὐτοῦ, εἶτι δ' αἱ ἀρρενωπαὶ τυρολίδες, αἰτινες ὑπηρετοῦσιν ἐν αὐτῷ μὲ τὰ βελούδινα περιστήθια καὶ τοὺς ἐπικλινεῖς πῖλους, ἀποτελοῦσι γραφικώτατον σύνολον πλήρης ἀγροτικῆς χάριτος. Ἄλλ' εἰς ἀνταγωνισμόν τὸ παραπλευρὸς ἐγκαθι-

δρυμένον οὐδὲν ἄλλο ἔχει ἢ ὅτι ἀρκεῖ ὅπως χρωκοπήσῃσι πάντα τὰ γειτονικά: ὠρεῖαν ζυθοπόλειον. Εἶνε Ρωσικὸς ἀβροτέρας ἢ ὁ ἀφρός τοῦ ζῦθου, ἐν παρέχει τοῖς ἀμέτρησι πελάταις: ξανθὴ καὶ γαλανή, κεδρίζει πολὺ ἐκ τῆς ἐθνικῆς στολῆς τῆς πατρίδος τῆς, ὅλης μεταξίνης, ἐρρυθρᾶς καὶ κυανῆς, μετὰ χρυσῶν κροσσῶν.

Οἱ Γερμανοὶ φαίνονται πάντες γοητευμένοι ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ζῦθου τῆς Ρωσίδος καὶ πλαταγοῦσιν ἠδυπαθῶς τὰ χεῖλη. Ἄλλ' ἀμφιβόλλῳ ἂν ἡ κρίσις αὐτῶν εἶνε ἀμερόληπτος.

Ἐστρεφον τὸ βῆμα, ἵνα ἀνέλθω εἰς τὸν δεῦτερον ὄροφον, ὅτε ὁ κώδων ἐσήμανε τὴν δεκάτην καὶ οἱ φύλακες ἀνήγγειλαν τὴν κλεῖει ἢ ἐκθέσις. Ἀνέββαλον λοιπὸν εἰς αὐριον δὲν ἐπίσπεψιν τῶν ἐπιλοίπων καὶ ἀπῆλθον συναθροόμενοι, μὲ πλήρη γνώμην ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐκθεμάτων, ὅσα εἶχον ἰδῆ, τὸ κάλλιστον ἦτο . . . ἡ Ρωσίδος.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΟΥ ΦΙΛΟΚΤΗΤΟΥ

Φιλοφρόνως κληθεῖς ὅπως παραστῶ εἰς τὴν παράστασιν τοῦ «Φιλοκτῆτου» δὲν ἐκαλύθην ἐκ τοῦ χερμῶνος ὅπως διατρέξω τὸν ἀληθῶς μακρὸν ἀπὸ Φρειβούργης εἰς Δαρμσταδην δρόμον, ἀντημείβην δὲ θαψιλῶς διὰ τὸν κόπον μου, καθότι καὶ ἡ παραστάσις τοῦ τόσον ἰδιοφρύθμου καὶ δυσχερῆς ἔργου ὑπήρξε καθ' ὅλα ἐπιτυχῆς καὶ ἡ ὑποδοχὴ τῶν διευθυνόντων τὰ κατ' αὐτὴν τὰ μάλα ἐγαρήδιος. Δὲν ἦσαν δὲ μικραὶ αἱ δυσχέρειαι ἀς ὀφείλον νὰ υπερβῶσι. Καὶ ἂν τοῦτο κατωρθώθη, πρωτίστως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ μεγάλου δουκός, οὐ μόνον τὴν λαμπρὰν ἡγεμονικὴν σκηνὴν καὶ τὴν πλουσίαν θεατρικὴν ἱματιοθήκην παρασχόντος, ἀλλὰ καὶ ἐπιτάξαντος ὅπως νέα ὄλις σκηνικὴ διακόσμησις ζωγραφητῆ ἀρμόζουσα καὶ πρὸς τὸ κείμενον καὶ πρὸς τὰς νεωτάτας περὶ τῆς ἀπτικῆς σκηνῆς ἐρεῦνας τοῦ διδάκτορος Δαίρσφελδ.

Ὁ ζῆλος τῶν διευθυνόντων τὰ τῆς παραστάσεως καὶ ἡ ἐνθουσιώδης συμμετοχὴ τῶν νεαρῶν ἠθοποιῶν, πάντων μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τοῦ ἐν Δαρμσταδῇ ἡγεμονικοῦ γυμνασίου, εἶτι δὲ καὶ τῆς ὀρχήστρας, ἦν ἀπετέλουν ἐπίσης 34 μαθηταὶ, ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου, συνετέλεσαν ὅπως ἡ παράστασις οὐ μόνον ἀνελλιπῆς γένηται, ἀλλὰ καὶ αὐτόχρημα εἰσαίρετος.

Πάντα τὰ δρῶντα πρόσωπα εἶχον μελετησθῆ καὶ ἀπομνημονεύσῃ καὶ τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον, ὡς κείμενον δὲ τῆς παραστάσεως δὲν ἐχρησίμωσαν ἢ γνωστῇ μεταφράσει τοῦ Δένερ,

άλλὰ νέα λαμπρά μετάφρασις τοῦ διδάκτορος Γ. Βένδτ, ὅστις κατώρθωσε διὰ σκοπέμου διαρρυθμίσεως τῶν μέτρων πρὸς τὴν γερμανικὴν καλλιθεσίαν νὰ καταστήσῃ τὸ ἔργον προσιτώτερον εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ γερμανικοῦ κοινοῦ, ἐνὸς οὐδόλως ἐμείου τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα τοῦ πρωτοτύπου. Ἡ νέα αὕτη μετάφρασις περιέχει πολλὰς γλωσσικὰς καλλωνάς, αἷς δὲ τὰ μελοδραματικὰ μέρη εἶνε μάλλον ἐπιδεικτικῆ μουσικῆς συνοδίης.

Τὴν μουσικὴν, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῆ ἔργον πρώτης ταξέως, συνέθεσαν δύο βαθεῖς γνώσται τοῦ κλασσικοῦ τρόπου: ὁ ἐν Καρlsruῆ καθηγητῆς κ. Κέλλερ (τὸ μέρος τῆς ἀρπῆς κατὰ τὴν ἐμφάνειν τοῦ Ηρακλέους) καὶ ὁ ἐν Δαρμσταδῆ Δρ. Φ. Βένδερ (τὸ προανάκρουσμα, τὰς χορωδίας καὶ τὸ λαμπρὸν ἄσμα πρὸς τὸν ὕπνον: "7^{την} ὁδὸν ἀθάτης.")

Ἐγένετο δὲ ἐνταῦθα ἀπόπειρα ὅπως—διαφόρως ἢ κατὰ τὸν πολὺφωνον τρόπον τοῦ Μενδελσῶνος Βαρλόδῆ, τοῦ ὁποίου ἡ μουσικὴ ἐν τῇ Ἀντιγόνη π. χ. διὰ τῆς πολυφωνίας παραβιάπτει τὴν κατάληψιν τοῦ κειμένου—οἱ χοροὶ συνοδεύονται δι' ἀπλουστεροῦ μελοδραματικοῦ τρόπου καὶ καθιστῶνται οἷον ἑπιλογικαὶ ἀπαγγελία. Οὕτω δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους αὐτοῦ εἶχον ῥυθμισθῆ, καὶ μόνον τὴν σήμερον τοὺς ἱμπνευστοὺς αὐλοὺς ἀντικαθίστων ἄργα ἀρχοῦν. Ἡ δοκιμὴ αὕτη ἐπέτυχε τὰ μάλα, ἰδίως δ' ἐν ταῖς χορωδίας; Ὁρστέρα καμῶνι Γᾶ, μάτηρ αὐτοῦ Διδὸς(391) καὶ Ἄργω μὲν ἐξήκουσ', ὅπου αὐτὸ οὐ μάλα (376) Ἀλλ' ὑπὲρ πάντα ἐν τῷ προμνησθέντι ἄσματι πρὸς τὸν ὕπνον.

Ταῦτα πάντα εἶνε μακροζῆται μουσικοί. Ἐπίσης δ' εἶχον μουσικὸν προῖον δέον νὰ θεωρηθῆ καὶ ἡ δι' ἀρπῆς συνοδεία τῶν λόγων τοῦ ἐπὶ τῶν νεφῶν Ηρακλέους, ἥτις ἐξετελέσθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ εἰδικοῦ διδασκάλου τῆς ἀρπῆς καὶ μέλους τῆς ἐν Δαρμσταδῆ ἡγεμονικῆς μουσικῆς.

Ἡ σκηρικὴ διευθέτησις ὑπὸ τῶν καθηγητῶν κκ. Βέκκερ, διευθυντοῦ τοῦ γυμνασίου, Στέδελ καὶ Δρος Λίντ γενόμενη μετὰ βαθείας γνώσεως καὶ ἀκαμάτου ζήλου κατὰ τὸ καθαῖον ἀρχαῖον καὶ μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, ἦν ἐντελής, οὕτω δὲ καὶ αὕτη συνετέλει ὅπως ἡ παράστασις καταστή ὑψίστη καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυσις.

Ὁ κ. Βέκκερ δὲν ἐφείσθη τοῦ κόπου διὰ 5 συνεχῶν μακρῶν ἀρθρῶν ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Δαρμσταδῆς νὰ καταστήσῃ τὸ κοινὸν ἐνήμερον ἐκ τῶν προτέρων τῶν μάλλον ἀξίων λόγου τοῦ δράματος περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραστάσεως τοῦ «Φιλοκλέους» ἐπὶ συγχρόνου σκηνῆς καὶ περὶ ἀρχαίας σκηνῆς σαφῶς καὶ περιληπτικῶς.

Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς παραστάσεως αἱ θέσεις

ἀπασαι εἶχον καταληφθῆ, οἱ δὲ ἀργότερον ἀφικόμενοι ξένοι ἀπέμειναν ὄρθοι ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ. Ἐζητήθησαν δὲ τσακῦτα εἰσιτήρια, ὥστε μόλις τέσσαρες ἐπανειλημμένοι παραστάσεις θὰ ἐπὴρκαον ὅπως ἐκανοποιηθῶσι πάντες; θὰ ἐπαναληφθῆ ὅμως ἀπαξ ἔτι. Ἦτο λοιπὸν πυκνῶς πεπληρωμένον τὸ θέατρον καὶ συμπασα ἡ αὐλὴ παρέστη εἰς τιμὴν τῆς παραστάσεως. Τὸ μακρὸν δράμα καὶ χάριν τῶν νεαρῶν ὑποκριτῶν καὶ χάριν τῶν θεατῶν εἶχε διακριθῆ εἰς δύο πράξεις.

Ἀπαραιτίμως ὠραῖον ἦτο τὸ θέαμα ὅταν ἀνεπετάσθη ἡ αὐλαία καὶ ἡ σκηνὴ ἐπληρώθη ὑπὸ νεαρῶν περικαλλῶν μορφῶν, ἐν ἀρχαίᾳ πολεμικῇ στολῇ. Πολλοὶ εἶχον καὶ τὴν φυσιογνωμίαν σχεδὸν ἑλληνικὴν, καὶ ἐνδομύχως πάντες ἐφλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ὑποδυθῶσιν ἀξίως τὸ μέρος των.

Ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν ὁ ἀσθενὴς ἦρως Φιλοκλέτης (Κάρολος Χόυλ) ἐπέτυχε τοσοῦτον ὥστ' ἐνόμιζέ τις ὅτι εἶχε ἀπέναντί του δεδοκιμασμένον τεχνίτην, ἀλλὰ καὶ ὁ Νεοπτόλεμος (Φρ.δ. Βάχτελ), ὁ Ὀδυσσεὺς (Κάρολος Βέκκερ) καὶ ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ (Χάινς Νίλκιωβ) ὑπεκρίθησαν ἀρίστα, ὅπερ ἐξηγεῖται ἐν μέρει ἐκ τούτου, ὅτι ἐπὶ τῆς διασήμευ ἡγεμονικῆς σκηνῆς τῆς Δαρμσταδῆς ἀνακηρύσσονται κατ' ἔτος ἀριστουργήματα τῆς δραματικῆς τέχνης, καὶ εἶνε αὕτη ἀληθὲς σχολεῖον ὑποκριτικῆς διὰ τὸ κοινόν.

Οἱ νεαροὶ ὑποκριταὶ πάντες ἀπεκόμισαν θαυμάσιον ἐπιτεύγμα καὶ ἠδύνατο νὰ ὑπερηφανεύωνται ὅτι ἦσαν ἀξιοὶ αὐτῶν, διότι ἡ γενόμενη παράστασις οὐ μόνον κατέστησε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν ἑορτῆς διὰ τὸ γυμνάσιον, ἀλλὰ καὶ παρέσχε τραγὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐντελοῦς μορφώσεως ἣν παρέχουσιν τὰ ἐν Ἑσπῇ ἐκπαιδευτήρια.

Χαρμόσυνοσ συνέλευσις ἦν ὁ βραδύτερον ἐπὶ τὸ αὐτὸ μαθητῶν, διδασκάλου καὶ πολλὰς τῆς πόλεως ἐξοχότητας. Κ' ἐκεῖ παρὰ τὸ ἀφρίζον ποτήριον ζύθου πολλὰ ὠραῖα καὶ ἀληθῆ συνεζητήθησαν, καὶ εἰς τὸ αἰωνίως ἀκαμάτον καὶ ὀάλλον πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως ἐπαινος καὶ θαυμασμός ἀπενεμήθη.

3 Φεβρουαρίου 1887.

ΛΥΘΟΥΣΤΟΣ ΒΟΛΤΖ.

(Μετάφρ. Δ').

Ὁ μὴ ἐπωφεληθεὶς τὴν κατάλληλον στιγμήν πρὸς κατασκευὴν τύχης, χάνει τὸ ἡμισυ τῆς ζωῆς του. Ἴδὸν δὲ καταναλώσῃ τὸ ἔτερον ἡμισυ ζητῶν, δὲν θὰ εὕρῃ πλέον τὴν κατάλληλον στιγμήν.

Ἡ ὀσφρησὶς παρὰ ταῖς γυναῖκες

Πολλοὶ διαγυρίζονται, ὅτι ἀμφότερα τὰ φύλα τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους εἶνε ἴσα κατὰ τὴν φυσικὴν καὶ διανοητικὴν δύναμιν, καθὼς καὶ κατὰ τὴν ὀσφρησὶν τῶν αἰσθήσεων. Τὸ δὲ τελευταῖον τοῦτο τὸσφ θεωρεῖται ἀναμφίλεκτον, ὥστε εἰς οὐδὲν σύγγραμμα φυσιολογίας ἀναγράφεται διαφορὰ τις. Ἐκ τῶν προτέρων θεωρεῖται ὡς ἀποδεδειγμένον. Ἐπιτόλειος ὅμως ἐρευνα ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι κατὰ τὴν ὀσφρησὶν τῶν αἰσθήσεων ὑφίστανται διαφοραὶ μεταξὺ τῶν φύλων. Ἐπὶ παραδείγματι ἡ αἰσθησις τῆς ἀρπῆς εἶνε ἀναμφηρίστως εὐαίσθητοτέρα παρὰ ταῖς γυναῖκες, ἐν συνόλῳ λαμβανόμεναις, ἢ παρὰ ταῖς ἀνδράσιν ἐνεκα τούτου καὶ ἐπιτυχάνουσι ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὰς τῆς βελόνης ἐργασίας.

Κατὰ τὴν αἰσθησιν τῆς ἀκοῆς καὶ ὄρασεως φαίνονται ἴσα ἀμφότερα τὰ φύλα. Κατὰ τὴν γεῖσιν ἀναδείκνυνται οἱ ἄνδρες μάλλον περαιοκισμένοι. Διὰ τοῦτο βεβαίως καὶ εἰς τὴν μαγειρικὴν διακρίπτουσι σχεδὸν μόνον ἄνδρες. Σπανιώτατα βλέπομεν γυναῖκες διακρίνουσας τοὺς καλοὺς οἴνους, ἀν δὲ ἀπαντῶσι καὶ γυναῖκες τινὲς λαίμαργοι, ὀλιγίσται ὅμως ἐξ αὐτῶν συγχρίνονται πρὸς τοὺς ὀσφρανεῖς ἄνδρας, τοὺς ἀρεσκομένους εἰς τὰ καλά φαγητὰ, ἀλλὰ μὴ καταχρωμένους αὐτῶν.

Ἐπὶ τῆς αἰσθησεως τῆς ὀσφρησεως ἐγένετο ἐσχάτως πειράματα ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ τῶν κυρίων Νίκολς καὶ Βάλε, ὧν π' ἀποτελέσματα ἐγνώρισαν εἰς ἅπαντα τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον.

Οἱ δύο φυσιολόγοι ἐξέλεξαν οὐσίας τινὰς λίαν ἀρωματικὰς, ὡς αἰθερέλαιον καρυοφύλλων, ἀπόσταγμα σκορόδου, πρωσσικόν ὀξύ, κυκνοῦχον κάλι κτλ. Ὀρισμένη ποσότης ἐκάστου ἐξ αὐτῶν ἀνεμίγη ἐν ὕδατι καὶ ἠτοιμάσθη σειρά φιαλῶν, ὧν ἡ μὲν πρώτη π.χ. περιείχε ἐν ἑκατοστῶν τοῦ γραμμαρίου ἀποστάγματος σκορόδου ἐν μίᾳ ὀκτῷ ὕδατος, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ ἡμισυ ἀσθενεστέρην ποσότητα, ἡ τρίτη ἔτι ἀσθενεστέρην καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς μέχρις ἐντελοῦς ἐξαλείψεως τῆς ὀσμῆς. Ὅτε ἠτοιμάσθησαν αἱ φιάλαι καὶ ἐσημειώθησαν κάτωθεν, ἀπὸ σκοποῦ ἀνεμίγησαν, προσεκαλεῖτο δ' ἕκαστος ἐκ τῶν ὀσφρανομένων νὰ θέσῃ ταύτας κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν σειράν συμφῶνως τῇ ὀσμῇ ἣν ἠσθάνετο. Ἡ τοιαύτη διάταξις ἀπέδειξε μεγίστην διαφορὰν ὀσφρησεως κατ' ἄτομα. Οὕτω εὐρέθησαν τρεῖς ἄνδρες δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὴν ὀσμὴν τοῦ πρωσσικοῦ ὀξέος ἐν ἀναμίξει 1 μέρους πρὸς 2,000,000 ὕδατος, ὅπερ ἀποτελεῖ ποσότητα ἐλαχίστην ἣν οὔτε χημικὴ ἀνάλυσις δύναται ν' ἀνεύρῃ. Τὸ περιεργότατον ὅμως ἀποτέλεσμα τῶν πειραμάτων εἶνε ὅτι ἀπεδείχθη με-

γίστη καὶ τελεία διαφορὰ κατὰ τὴν ὀσφρησιν μεταξὺ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν. Διὰ τῶν πειραμάτων ἐγνώσθη ὅτι ἡ αἰσθησις τῆς ὀσφρησεως εἰς τοὺς ἄνδρας εἶνε δις ἕξυτέρα ἢ εἰς τὰς γυναῖκας. Ὑπάρχει λοιπὸν γενικὸς τις νόμος ἀντιστρατευόμενος εἰς τὴν κοινῶς ἐπικρατούσαν ἰδέαν ὅτι τῶν γυναικῶν ἡ ὀσφραντικὴ δύναμις εἶνε ἀνωτέρα τῆς τῶν ἀνδρῶν, διότι αὐταὶ ἀρέσκονται εἰς τ' ἀρώματα. Ἡ μεγάλη προτίμησις τῶν ἀρωμάτων προέρχεται ἴσως, διότι αἰσθάνονται ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν τὴν ὀσμὴν καὶ ἐνοχλῶνται ὑπ' αὐτῶν ὀλιγώτερον.

Ἐὰν λάθωσι γνῶσιν τούτου αἱ καταχρωόμεναι τῶν ἀρωμάτων γυναῖκες, αἱ ἀγνοοῦσαι βεβαίως κατὰ πόσον ἐνοχλοῦσι τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτάς. Αὗται πρέπει νὰ γνωρίζωσι τοῦ λοιποῦ ὅτι ἀρωματίζόμεναι, ἀρωματίζονται ὁδοφορὰς περισσότερον διὰ τὴν ῥίνα τῶν ἀνδρῶν ἢ διὰ τὴν ἰδικὴν των ὀσφρησιν.

A.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πολλοὶ ἀνέρονται εἰς τὰ ὕψιστα ἀξιώματα ὅπως οἱ καπνοδοχοκαθαρισταί, ἔρποντες δηλαδή καὶ διὰ σκιερῶν καὶ στενῶν μερῶν διερχόμενοι. Καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι ὅμως κατὰ τὴν δίοδον ταύτην μαυρίζονται.

Νομίζεις ὅτι προσέχουν εἰς σέ καὶ σέ τιμοῦν ἅπαντες καὶ ὅτι ἡ στέγησίς σου εἶνε σπουδαία! Ἀποθνήσκεις καὶ νομίζεις ὅτι θὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος διότι θὰ λείψῃς! Πόσον ἀπατάσαι! Εὐθὺς μετὰ τὴν θανά σου ὁ κόσμος ἐξακολουθεῖ τὴν ἡμερησίαν διατάξιν.

Ἐπικινδυνωδέστατον τῶν μετάλλων εἶνε ὁ χάλυψ. Χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν πυροβόλων καὶ πειρῶν.

Πόσον δὲν εἶνε τὸ πρᾶγμα βλακῶδες! Θάπτομεν τὸν νεκρὸν βαθείως, ἐπιθέτομεν ἐπ' αὐτοῦ βαρὺν λίθον, ἐνίοτε καὶ ὀλόκληρον οἰκημα, καὶ εὐχόμεθα «Γαίαν ἔχουσ ἁλαφρὰ!...»

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Ὁ Ρώσος στρατηγὸς Ἀλέξιος Τᾶλο ἀνεκρίνωσεν ἐσχάτως εἰς τὸ ἐν Γέθρ γεωγραφικὸν γραφεῖον τοῦ J. Parhes παρατηρήσεις περὶ τοῦ μήκους τῶν μεγίστων ποταμῶν τοῦ κόσμου, αἵτινες ὅμως δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰς ἐμοίας τοῦ C. A. Klöden. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Τᾶλο ὁ μέγιστος ποταμὸς τοῦ κόσμου εἶνε ὁ Μισσισσιππῆς, ἔχων μήκος 6750 χιλιομέτρων. Τούτω ἐπονται ὁ Νεῖλος, μήκους 6470 χι-

λιομέτρων, ὁ Τα—Κιάγκ 5083, ὁ Ἀμαζόνιος 4929, ὁ Γενισσὶ 4750, ὁ Ἀμοῦρ 4700, ὁ Κόγκο 4640 καὶ ὁ Μάκ Κέντζι 4615. Ἀλλὰ κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Κλαϊδαν, μέγιστος τῶν ποταμῶν εἶναι ὁ Νεῖλος, καὶ μετὰ τοῦτον τίσσεται ὁ Μισισσιπιπής.

Ἀπὸ τοῦ 1στ' αἰῶνος ἐγένοντο, ἐν τῇ Εὐρώπῃ μόνῃ, πύλεμοι διακόσιοι ὀγδοήκοντα ἕξ τούτων 44 συνεκροτήθησαν ἐπὶ προσαρτήσεσι χωρῶν, 22 ἐπὶ ἀρνήσει καταβολῆς φόρου, 24 ἐπὶ ἀντεκδικήσει, 8 ἐπὶ ὑπερασπίσει τιμῆς, 6 ἐπὶ διακανονίσει δικπραγματείας, 41 ἐπὶ διδασχῇ εἰς ἑρῆνους, 30 ἐπὶ ὑποστηρίξει λαῶν συμμάχων, 25 ἐπὶ γειτονικαῖς διαφοραῖς, 5 ἐπὶ δυσχεραῖαις ἐμπορικαῖς, ἐπὶ τέλει δὲ 28 πόλεμοι ὑπῆρξαν ὑργακτικαὶ καὶ 55 ἐμφύλιοι.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1882 μέχρι τοῦ ἔτους 1885 (συμπεριλαμβανομένου) ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ 127 πυρκαϊαί, ὧν ἡ ζημία ὑπολογίζεται εἰς 942,740. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν τούτων ὑπερτερεῖ τὸ 1884 ὅπερ, ὡς ἐνθυμοῦνται οἱ πολλοί, ἦτο ἀληθὲς ἔτος πυρκαϊῶν, ἔριθμῶν πυρκαϊῶν 42 καὶ ζημίαν εἰς αὐτῶν 759,000 δραχμῶν. Εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο περιλαμβάνεται καὶ ἡ μεγάλη ζημία ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τῶν Ἀνακτόρων.

Ὁ τελευταῖον ἐν Βιέννῃ ἀποθνήσκων ζωγράφος Φρειδερίκος Ἀμερλιγγ δὲν ἠρέσκετο ποσῶς νὰ ὀδηγῇ καὶ διδάσκῃ νέους ζωγράφους. Ἐνεκα τούτου εἰς καὶ μόνον ἀναφέρεται μαθητὴς του, ὁ Λίμπεν. Ἡμέραν τινὰ εἰσῆλθε γυνὴ εἰς τὸ σπουδαστήριόν του μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς, φέρουσα τὴν συνήθη ἐνδυμασίαν καὶ παρακάλεσεν αὐτὸν νὰ παραλάβῃ τὴν θυγατέρα τῆς εἰς τὸ σπουδαστήριόν του πρὸς διδασκαλίαν. — Δὲν συνηθίζω νὰ δίδω μαθήματα, κυρία μου, τῇ εἶπε, δὲν χωνεύω καθόλου τὸ δασκαλῆναι. Ὅταν τῶχῃ κανεὶς νὰ γείνη μέγας ζωγράφος, οὐ γείνη καὶ χωρὶς δάσκαλο. Ἄν ὅμως ἡ κόρη σου θέλει νὰ ἔρχεται καὶ νὰ βλέπῃ ἢ καμμιὰ φορὰ καὶ νὰ δοκιμάσῃ νὰ ἐργασθῇ, ἄς ἔλθῃ, ἀλλὰ οὐ κάθηται ἐκεῖ κάτω σὲ μιὰ γωνιά. Σεῖς αἱ γυναικες φθάνετε μόνον μέχρι τῆς ἀγάπης τῆς τέχνης δὲν πάτε παραπάνω. Ἡ κόρη ἤρξατο λοιπὸν ἐργαζομένη καθ' ἐκάστην μετὰ τῆς μητρὸς τῆς, ἣτις ἔμενον ὅλως ἄφρωνος καὶ ἥσυχος πλέκουσα μεγάλας περικημιδας, ὁ δὲ Ἀμερλιγγ οὔτε ἐγύριζε νὰ τὰς ἴδῃ. Ἡμέραν τινὰ ὁμοῦς κακοπιακῶς ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ ἀναπαυόμενος πρὸς στιγμὴν ἐπλησίασε τὴν γυναῖκα καὶ καθήμενος ἱπαστί ἐπὶ τινος ἔδρας ἤρξατο τὸν ἐξῆς διάλογον. — Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἐλησμόνησα μέχρι σήμερον νὰ σὰς ἐρωτήσω μὲ ποῖαν ἔγω τὴν τιμὴν νὰ διμιλῶ; Εἶπε ὑπανδρευμένη; — « Εἶμαι χήρα » — « Βγχετε παιδιὰ; » — « Μόνον ἓνα υἱὸν καὶ αὐτὴν τὴν κόρην. » — « Ἐμπορος εἶνε ὁ υἱὸς σας ἢ ἐργάτης; » — « Ὅχι » — « Ὑπάλληλος; » — « Ὅπως τὸ πάρη κανεὶς » — « Στρατιωτικὸς; » — « Ὅχι, πάντοτε » — « Διάβολε, ἀφοῦ δὲν εἶνε ὑπάλληλος, οὔτε ἐργάτης, οὔτε ἔμπορος, οὔτε στρατιωτικὸς, τί εἶνε; » — « Βασιλεὺς. » — Ὁ Ἀμερλιγγ ἐνόμιζεν ὅτι ἔχει πρὸ ἑαυτοῦ παράφρονα. Τῇ στιγμῇ ὅμως ταύτῃ ἀνγγέλλεται ἡ μήτηρ τοῦ αὐτοκράτορος, ἡ πριγκήπισσα Σοφία, εἰσέρχεται ἐντὸς καὶ ἄμα

ἰδοῦσα τὴν γυναῖκα ἐν τῷ ἐργασταίῳ. — « Μπά, καὶ σεῖς ἐδῶ; » ἀναφωνεῖ ἐναγκαλιζομένη αὐτήν, διότι ἡ γυνὴ οὕτῃ ἦτο ἡ πριγκήπισσα Χριστίνα τῆς Σαξονίας, ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως Καρόλου Ἀλβέρτου.

Τίς κατὰ τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ηλικίαν δὲν ἐξεσφενδόνεσε διὰ τοῦ στόματος τοῦλάχιστον ἅπαξ, κατὰ τῶν τοίχων, τοῦ ὀρόρου ἢ τῶν παραθύρων τῶν αἰθουσῶν τοῦ σχολείου τοῦ βλῆμα μεμασσημένου χάρτου, ὅπως λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ αὐτὸ προσκολλώμενον ἐπ' αὐτοῦ ὡς μικρὸν ἐξοιδίημα; Πάντες ἔκτοτε οὐκ ἀρετήρησαν βεβαίως τὴν σκληρότητα ἣν ἀποκτᾷ ὁ μεμασσημένος χάρτης ἄμα ὡς ἀποξηρανθῆ. Τὴν ιδιότητα ταύτην ζητήσασα ἐπιτυχῶς νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπὶ ἰδίῳ ὠφελείᾳ ἡ βιομηχανία κατέστρεψε τὸν μεμασσημένον χάρτην ἀντικείμενον χρήσεων ποικιλιῶν καὶ ἀναριθμητῶν. Ἐννεοῖται ὅτι ὁ πρωτογενὴς τρόπος τῆς στερεοποιήσεως ἐβελτιώθη καὶ ἀντὶ νὰ μασσῶσι τὸν χάρτην, ὅπερ θὰ ἦτον ἥμισυ πρακτικόν, ἐπιπολλῶσι πολλὰ ὄφθαλα ἐξ αὐτοῦ ἐπ' ἀλλήλων δι' ἀφῶνον ἀμύλου καὶ δεξτρίνης, συμπιέξουσιν εἶτα αὐτὰ δι' ὑδραυλικὸν πιεστηρίον, καὶ οὕτω κατασκευάζουσι ἀληθεῖς σανίδας, τῶν ὀκλειῶν ἢ ἐπιφάνεια εἶνε ἐντελῶς ἰσόμετρος, ἡ σκληρότης δ' ἀμιλλᾷται πρὸς τὴν τῶν ἐκ πύξου καὶ ἐξ ἔβενου σανίδων. Ἐνὸσφ ὁ χάρτης οὗτος εἶνε ὑγρὸς, δύναται παντοιοτρόπως νὰ μετασχηματισθῇ. Λαμβάνει σχήματα στυλοβάτου ποδὸς τραπέζης, βραχιόνος ἀνακλίντρος, λαβῆς πυραύνου κτλ. Ἡ σκληροτάτη αὐτῆ οὐσία κατεργάζεται διὰ τοῦ πρῶτος, τῆς εἰρηγ, τοῦ τόνου, καὶ στυλοῦται ἄριστα. Κατασκευάζονται ἐξ αὐτῆς σφαῖραι διαφόρων παιγνιδίων, κόκκοι κομβολογίων, μελανοδοχεῖα, κοσμηματοθήκαι κτλ. Τὰ γνωστὰ ἐκ μελανῶν κόκκων ψέλλια, τὰ διὰ ψευδῶν λίθων περικλόμενα περιδέραια, αἱ καρφίδες, αἱ τῶρπαι, τὰ ἄλλα παντοειδῆ κοσμήματα, ἀτινα φαίνονται ἡμῖν ὡς ἐκ γαγάτου λίθου ἢ πολυτίμου ξύλου πεποιημένα εἶνε κατασκευασμένα ἐκ τοῦ χάρτου τούτου. Τὰ ψέλλια ἐκεῖνα τὰ ἐξ ἡμιδιαφανῶν καὶ ὁπαλλίνων σφαιριδίων ἀποτελούμενα, ἀτινα φαίνονται ὡς ἀποτριβέντα ἐκ βράχου ραβδωτᾶς φέροντος ἀποχρώσεις, ἐκ μεμασσημένου χάρτου διὰ λευκοῦ βερνικίου προσκεκολλημένου εἰσὶ καὶ ταῦτα κατασκευασμένα. Μεμασσημένος χάρτης εἶνε καὶ οἱ δίσκοι, οἱ λυχνουστάται, τὰ κιβωτίδια, αἱ μικροχρσοειδεῖς, ἐξωγραφημένοι καὶ ἐπιεχυρωμένοι κοσμηματοθήκαι, αἱ κοινῶς νομιζόμεναι ὡς ἰαπωνικὰ κομψοτεχνήματα. Ἀλλ' ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἡ χρῆσις τοῦ μεμασσημένου χάρτου εἶνε τόσον δικαιοδομένη, ὥστε ἀδυνατούμεν ἐνταῦθα ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ πολυποικίλα ἀντικείμενα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου τὰ ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζόμενα.

Ὁ πόλεμος εἶνε στοιχεῖον ἀρμονίας ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεθέν. Ἄνευ τοῦ πολέμου ὁ κόσμος θὰ περιέπιπτεν εἰς σῆψιν καὶ οὐκ ἀπόλλυτο ἐν τῷ ὕλισμῳ. (Στρατάρχης Μόλτκε).

Ὅχι, ὁ πόλεμος δὲν εἶνε στοιχεῖον ἀρμονίας ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεθέν. Εἶνε ἔργον τοῦ διαβόλου. Ἐὰν διεγείρῃ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τὰς εὐγενεστάτας ἀρετὰς, διεγείρει ὁμοῦ καὶ τὰ ἀγριώτατα πάθη. (Ρίχτερ).